

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Ivana Filová

Prevzaté slová v súčasnej španielčine

Loanwords in contemporary Spanish

pod'akovanie

Chcem sa pod'akovať vedúcemu práce Doc. PhDr. Petrovi Čermákovi, Ph.D. za odbornú pomoc pri vypracovávaní bakalárskej práce, za jeho ochotu, trpezlivosť, dobré rady a podnetné pripomienky.

Ďalej sa chcem pod'akovať mojim rodičom za veľkú trpezlivosť, oporu a za to, že ma vo všetkom podporovali.

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som túto bakalársku prácu vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru a, že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe, dňa 4. mája 2013

.....
Ivana Filová

ABSTRAKT

Práca sa venuje lexikálnym výpožičkám v španielčine. Konkrétne sa zaoberá anglicizmami a latinizmami, a ich správaním v európskej španielčine. Zaoberáme sa v nej procesom preberania, dôvodmi, ktoré vedú k preberaniu, adaptačnému procesu a v praktickej časti porovnáваме súlad medzi úzom a normou, a rôzne stupne začlenenia prevzatých slov.

ABSTRACT

The bachelor thesis is devoted to loanwords used in Spanish language, namely, anglicisms and latinisms, and their behaviour in European Spanish. We study the process of incorporation and adaptation of loanwords and the reasons which led to it. In the practical part we compare if the used forms are in accordance with Spanish rules and the degrees of integration of loanwords in Spanish.

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A TABULIEK

Obrázok 1: Jazykové výpožičky

Obrázok 2: Klasifikácia lexikálnych výpožičiek

Obrázok 3: Obohacovanie slovnej zásoby

Tabuľka 1: Percentuálna prevaha jazykov v jednotlivých odvetviach

Tabuľka 2: Latinizmy zakončené na –s/–x/–r

Tabuľka 3: Latinizmy zakončené na –r

Tabuľka 4: Latinizmy zakončené na –um

Tabuľka 5: Latinizmy zakončené na –m/–t

Tabuľka 6: Anglicizmy zakončené na vokál

Tabuľka 7: Anglicizmy zakončené na –y/–i

Tabuľka 8: Anglicizmy zakončené na –n/–l/–d/–r/–j/–z

Tabuľka 9: Anglicizmy zakončené na –s/–x

Tabuľka 10: Anglicizmy zakončené na iný konsonant

Graf 1: Latinizmy – úzus a norma

Graf 2: Anglicizmy – úzus a norma

Graf 3: Latinizmy – stupeň začlenenia

Graf 4: Anglicizmy – stupeň začlenenia

ZOZNAM SKRATIEK

CORDE: Diachronický korpus španielčiny (*Corpus diacrónico del español*)

CREA: Korpus súčasnej španielčiny (*Corpus de referencia del español actual*)

DPD: Panhispanický slovník nejasností (*Diccionario panhispánico de dudas*)

DRAE: Slovník Španielskej kráľovskej akadémie (*Diccionario de la Real Academia Española*)

RAE: Španielska kráľovská akadémia (*Real Academia Española*)

Obsah

ÚVOD	9
1 JAZKOVÉ VÝPOŽIČKY	11
1.1 Lexikálne výpožičky	12
1.1.1 Úplné prevzatia	13
1.1.1.1 Citátové slová (<i>extranjerismo</i>).....	13
1.1.1.2 Zdomácnené slová (<i>préstamo</i>).....	13
1.1.2 Kalky (<i>calco léxico</i>).....	14
1.1.3 Hybridné slová.....	14
2 SLOVNÁ ZÁSoba	15
2.1 Zmeny v slovnej zásobe	15
2.1.1 Preberanie slov.....	16
3 HISTÓRIA PREBERANIA CUDZÍCH SLOV DO ŠPANIELČINY	17
4 DÔVODY PREBERANIA CUDZÍCH SLOV	18
5 OBORY S VYUŽITÍM CIZÍCH SLOV	19
6 CUDZIE SLOVÁ V SÚČASNE ŠPANIELČINE	21
6.1 Kultizmy alebo knižné slová.....	21
6.1.1 Latinizmy	22
6.2 Anglicizmy	22
7 PROCES ZAČLEŇOVANIA CUDZÍCH SLOV	23
8 FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE PREBERANIE CUDZÍCH SLOV DO ŠPANIELČINY	25
9 RÔZNE STUPNE ZAČLENENIA PREVZATÝCH SLOV	27
9.1 Grafické asimilácia.....	27
9.2 Fónická asimilácia.....	28
9.3 Morfológická asimilácia.....	29
9.3.1 Rod.....	29
9.3.2 Číslo.....	29
9.4 Sémantická asimilácia	30
10 MORFOLOGICKÉ CHOVANIE PREVZATÉHO SLOVA	31
10.1 Tvorenie plurálu	31
10.1.1 Plurál latinizmov	31
10.1.2 Plurál anglicizmov	32
11 PRAKTICKÁ ČASŤ	34

11.1	Latinizmy	35
11.1.1	zakončené na –s/–x/–r.....	35
11.1.2	zakončené na –r	35
11.1.3	zakončené na –um.....	36
11.1.4	zakončené na –m/–t	37
11.2	Anglicizmy	38
11.2.1	adaptované zakončené na vokál.....	38
11.2.2	zakončené na –y/–i.....	38
11.2.3	zakončené na konsonanty –n/–l/–d/–r/–j/–z	39
11.2.4	zakončené na konsonatny –s/–x	40
11.2.5	zakončené na iný konsonant	40
11.3	Zhrnutie	41
	ZÁVER	46
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	47

ÚVOD

Preberanie slov z iných jazykov nie je v súčasnej dobe ničím výnimočným. Jazyk preberal cudzie výrazy už v minulosti. Obvykle sa preberanie uskutočňovalo medzi jazykmi, ktoré sa dostali do vzájomného kontaktu. Dnes k preberaniu výpožičiek dochádza aj inými spôsobmi, v súčasnej dobe hrajú dôležitú úlohu pri rozširovaní cudzích slov prostriedky masmediálnej komunikácie. Príčiny, kvôli ktorým dochádza k preberaniu cudzích výrazov, môžu byť rôzne, asi tou najčastejšou je snaha pomenovať nové skutočnosti.

V tejto bakalárskej práci sa venujeme dvom konkrétnym typom jazykových výpožičiek, a to anglicizmom a latinizmom v súčasnej španielčine. Na začiatku je dôležité si upresniť, že sa venujeme iba lexikálnym výpožičkám, konkrétne citátovým a zdomácneným podstatným menám, ktoré v praktickej časti porovnáваме. Predtým si však musíme objasniť, čo sú to výpožičky, prečo dochádza k ich preberaniu, čo ovplyvňuje ich šírenie, ako vyzeralo preberanie slov v minulosti, ako vyzerá samotný proces preberania, akým spôsobom sa prevzaté slovo v novom prostredí udomácňuje, akým spôsobom sa tvorí množné číslo u prevzatých slov a predovšetkým si musíme vysvetliť, čo rozumieme pod výrazmi anglicizmus a latinizmus, ktorým sa venujeme.

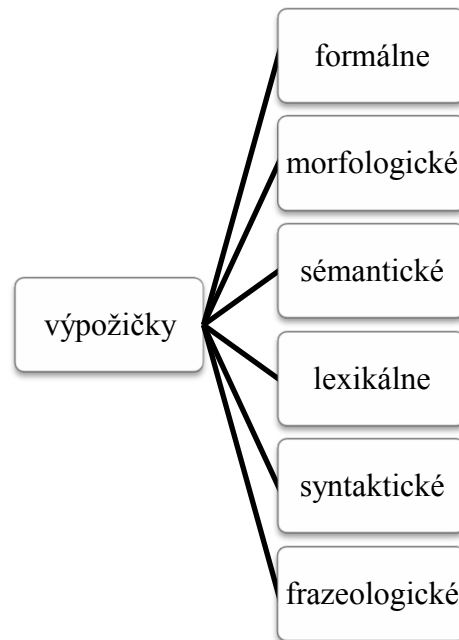
Cieľom práce je zistiť, či sa v španielčine viac používajú výpožičky, ktoré sú v súlade s normou alebo výpožičky s pôvodným pravopisom, a rozličný stupeň začlenenia prevzatých slov, konkrétne nás zaujíma či sa v španielčine viac používajú slová citátové, čiastočne zdomácnené alebo úplne zdomácnené. Výskum realizovaný v praktickej časti je postavený na údajoch získaných zo španielskeho korpusu (CREA). Praktickú časť by sme mohli rozčleniť na dve menšie časti. V prvej časti analyzujeme jednotlivé tvary slov dohľadane v korpuse. V druhej porovnáваме zhodu medzi úzom a normou, a zisťujeme, aký stupeň začlenenia majú najčastejšie vyskytujúce sa tvary slov. Či sa v španielčine používajú viac slová citátové, čiastočne zdomácnené alebo úplne zdomácnené. V časti zaoberajúcej sa zhodou úzu a normy porovnáваме slová nájdené v korpuse so slovami resp. tvarmi slov, ktoré sú podľa troch jazykovedných publikácií vydaných Španielskou kráľovskou akadémiou (RAE): *Diccionario panhispánico de dudas (DPD)*, *Diccionario de la lengua española (DRAE)* a *Manual de la Nueva Gramática de la lengua española* z normatívneho hľadiska považované za správne.

Keďže španielčina je jazyk, v ktorom je zvuková a grafická stránka veľmi úzko prepojená, predpokladáme, že v úze budú prevažovať zdomácnené tvary slov a tvary, ktoré sú v súlade s normou. Norma zvyčajne preferuje tvar, ktorý čo najviac zodpovedá španielskym pravidlám, aj v tomto prípade však existujú výnimky. Pravopis veľkého množstva prevzatých

slov nezodpovedá španielskym normám, preto často dochádza k zmenám v pravopise. Veľa slov s cudzím pravopisom môže španielsky hovoriacim ľuďom činiť ťažké pri výslovnosti, z toho dôvodu dochádza k zjednodušovaniu pravopisu. K tomu dochádza aj v prípade, že slovo obsahuje napr. spoluhláskové skupiny, ktoré španielčina nemá. Z toho dôvodu predpokladáme, že napriek tomu, že sa jedná o výpožičky z iných jazykov, nájdeme ich vo väčšej miere v zdomácnenej podobe a v súlade s normou.

1 JAZKOVÉ VÝPOŽIČKY

Slovo výpožička bolo pôvodne používané v obchodnej sfére, odkiaľ sa neskôr rozšírilo do iných oblastí. V lingvistike sa pod pojmom jazyková výpožička (*préstamo lingüístico*) rozumie „všetko, čo si jeden jazyk, prevezme, z iného jazyka“¹. Podľa toho, na ktorej jazykovej rovine sa preberanie uskutočňuje, rozlišujeme výpožičky: formálne (grafické a fónické), morfológické, sémantické, lexikálne, syntaktické a frazeologické.²

Obrázok 1: Jazykové výpožičky

Keďže sa venujeme iba preberaniu lexikálnych výpožičiek, ostatným druhom jazykových výpožičiek nebudeme ďalej venovať pozornosť.

K použitiu samotného slova výpožička je dôležité povedať, že španielsky ekvivalent (*préstamo*) je výraz veľmi obsiahly. V monografii *La inmigración léxica* Gómez Capuz³ uvádza, že toto slovo je možné chápať dvojakým spôsobom. V širšom slova zmysle sa výpožičkou (*préstamo*) zväčša označuje lexikálna výpožička. Tak to poníma aj španielsky filológ Lázaro Carreter, ktorý výpožičkou nazýva:

¹ „...todo elemento adquirido por una lengua a partir de otra.“ MARTÍN FERNÁNDEZ, María Isabel. *Préstamos semánticos en español*. Cáceres: Universidad de Extremadura, 1998. s. 10.

² GÓMEZ CAPUZ, Juan. *Préstamos del español: lengua y sociedad*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 42.

³ *Ibid.* s. 11-12.

„Jazykový prvok (zvyčajne lexikálny), ktorý jeden jazyk prevezme z iného jazyka a buď si ho udomácní v jeho pôvodnom tvare, alebo ho napodobní a viac či menej pretvorí.“⁴

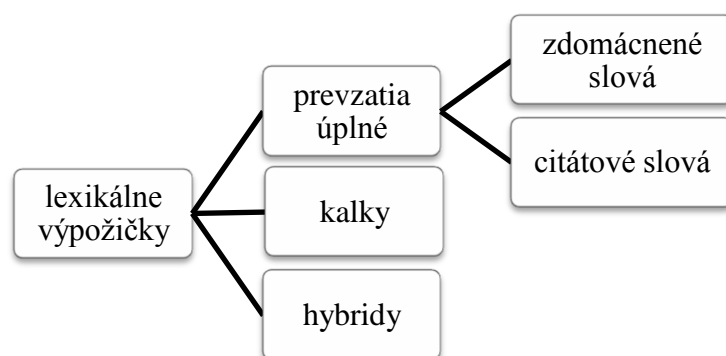
V užšom zmysle slova sa týmto spôsobom pomenováva adaptovaná výpožička (*préstamo adaptado*), ktorá stojí v protiklade k neadaptovanej výpožičke (*préstamo no adaptado*). Túto definíciu zastáva napríklad Cerdà Massó⁵, ktorý vraví, že sa jedná o slovo prevzaté z cudzieho jazyka, ktoré sa prispôbilo normám prijímajúceho jazyka a následne bolo do nového prostredia začlenené.

Výpožičkami budeme v tejto bakalárskej práci podobne ako Lázaro Carreter označovať lexikálne výpožičky. Rovnaký typ výpožičiek máme na mysli aj pri pomenovaní cudzie slová, prevzatia či prevzaté slová.

1.1 Lexikálne výpožičky

Ako píše Gómez Capuz⁶ lexikálna výpožička je najčastejší typ výpožičky a zahŕňa všetky typy prevzatí, pri ktorých sa získava nová lexia⁷. Lexikálne výpožičky sú veľmi obsiahlou kategóriou, ktorá si vyžaduje ďalšie členenie.

Gómez Capuz⁸ tieto výpožičky rozdeľuje na tzv. úplné prevzatia (*préstamo integral*), lexikálne kalky (*calcos léxicos*) a hybridné slová (*hibridos*). Pri vytváraní nižšie uvedenej schémy sme vychádzali práve z jeho klasifikácie lexikálnych výpožičiek.

Obrázok 2: Klasifikácia lexikálnych výpožičiek

⁴ „Elemento lingüístico (léxico, de ordinario) que una lengua toma de otra, bien adaptándolo en su forma primitiva, bien imitándolo y transformándolo más o menos.“ LÁZARO CARRETER, Fernando. *Diccionario de términos filológicos*. 3ª ed. Madrid: Gredos, 1968. In GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 12.

⁵ CERDÁ MASSÓ, Ramón. *Diccionario lingüístico*. Madrid: Anaya, 1986. Cit. podľa GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 12.

⁶ GÓMEZ CAPUZ, Juan. *Préstamos del español: lengua y sociedad*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 52

⁷ Lexia je základná lexikálna jednotka, monosémický lexém. FILIPEC, J. – ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985. s. 240.; V *Lexikológii slovenčiny* sa dodáva, že sa jedná o lexikálne jednotky reči, parole. ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. *Lexikológia slovenčiny*. Bratislava: Stimul, 2011. s. 18.

⁸ GÓMEZ CAPUZ, Juan. ref. 6, s. 52-56.

1.1.1 Úplné prevzatia

V prípade úplného prevzatia sa z vysielajúceho jazyka preberá cudzia lexia, preberá sa význam spolu s formou.

Podľa miery prispôsobenia sa normám prijímajúceho jazyka, členíme tieto prevzatia od nezdomácnených, alebo citátových slov⁹ až po úplne zdomácnené či adaptované slová¹⁰.

1.1.1.1 Citátové slová (*extranjerismo*)

RAE¹¹ ich definuje nasledovne: ako slová prevzaté z iného jazyka, ktoré si napriek svojmu častému výskytu v prijímajúcom prostredí, zachovávajú pôvodný pravopis a väčšinou aj výslovnosť¹². Obvykle pomenávajú cudziu skutočnosť, pre ktorú v prijímajúcom jazyku neexistuje výraz. Časom dôjde buď k ich nahradeniu domácim výrazom, alebo sa prispôbia novým normám a začlenia sa do cieľového jazyka. Sú však aj také, ktoré boli prevzaté veľmi dávno, ale odolávajú procesu začleňovania, prípadne neprešli kompletným adaptačným procesom, a napriek tomu sa medzi ľuďmi rozšírili.

V textoch by sa citátové slová mali písať v kurzíve prípadne v úvodzovkách, aby sa naznačila ich príslušnosť k cudziemu jazyku. Z toho dôvodu sa nemusia riadiť pravopisnými normami ani výslovnosťou podľa pravidiel prijímajúceho jazyka.¹³

1.1.1.2 Zdomácnené slová (*préstamo*)

Zdomácnené slová sú slová pochádzajúce z iných jazykov, ktoré sa prispôbili fonologickému, morfológickému a ortografickému systému prijímajúceho jazyka.¹⁴ Niektoré slová musia prejsť väčšími zmenami než iné. Nájdeme aj také výpožičky, ktorých pôvodný tvar viac menej zodpovedá španielskym normám, a preto nemusia podstúpiť žiadne alebo veľmi malé pravopisné zmeny. V týchto prípadoch sa výpožička nečíta podľa pôvodnej výslovnosti, ale výslovnosť sa obvykle prispôbuje grafickej podobe.¹⁵

---

⁹ Rovnako i v španielčine existuje pre tento typ prevzatia viacero pomenovaní ako napríklad *extranjerismo*, *extranjerismo crudo*, *préstamo no adaptado*, *palabra cita*,... Najčastejšie býva v tomto význame použitý výraz *extranjerismo*.

¹⁰ Zdomácnené slová sa v španielčine zvyknú pomenovávať *préstamo*, ktoré sa používa najviac. V tomto význame je však možné stretnúť sa i s inými názvami, napr. *extranjerismo adaptado*.

¹¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 596-601.

¹² *reggae, piercing, software, blues*

¹³ Ibid s. 601.

¹⁴ Pravopis sa prispôbuje novému prostrediu: vynechajú sa cudzie grafémy, ktoré nie sú pre španielčinu prirodzené, na slovo sa aplikujú pravidlá kladenia grafického prízvuku. O tom, ako vyzerá začleňovanie prevzatých slov do španielčiny si bližšie povieme v kapitole 9: Rôzne stupne začlenenia prevzatých slov.; napr. *mitin, críquet, escúter*

¹⁵ Uvedené informácie vrátane príkladov sú prevzaté z RAE. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 602-604.; napr. *gay [gái]*

1.1.2 Kalky

Jedná sa o osobitý typ lexikálnych výpožičiek. Základný rozdiel medzi úplným prevzatím a kalkom je v tom, že v prípade kalku sa nejedná o prevzatie (formy spolu s významom), ale o doslovný preklad, o substitúciu. Ako píše Gómez Capuz¹⁶ niektorí autori rozlišujú prevzatia na úplné a čiastočné. V tom prípade sa kalky radia medzi čiastočné prevzatia, pretože pri kalkovaní sa preberá iba motivácia slova (sémantická alebo slovotvorná)¹⁷, nie slovo. *Příruční mluvnice*¹⁸ udáva, že kalkovať znamená využiť domáce prostriedky prijímajúceho jazyka k tomu, aby sme v cieľovom jazyku presne napodobnili cudzí vzor.¹⁹

1.1.3 Hybridné slová

Jedná sa o výpožičky, v ktorých sa spájajú prvky domáceho i cudzieho jazyka.²⁰ Hybridné slová vznikli akoby zmiešaním dvoch predchádzajúcich typov. Časť slova je prevzatá a druhá časť je substituovaná, kalkovaná.²¹

---

¹⁶ GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 36.

¹⁷ ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. *Lexikológia slovenčiny*. Bratislava: Stimul, 2011. s. 213.

¹⁸ KARLÍK, P. NEKULA, M. RUSÍNOVÁ, Z. et al. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995. s. 101.

¹⁹ GÓMEZ CAPUZ, Juan. ref. 15, s. 36.; napr. *skyscraper* → *rascacielos*

²⁰ KARLÍK, P. NEKULA, M. RUSÍNOVÁ, Z. et al. ref. 17, s. 101.

²¹ GÓMEZ CAPUZ, Juan. *Préstamos del español: lengua y sociedad*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 53.; napr. *footballer* > *futbolista*

2 SLOVNÁ ZÁSoba

„Jazyk je sústava vyjadrovacích znakových prostriedkov istého spoločenstva, ktorá slúži ako nástroj myslenia, dorozumievania a ukladania poznatkov (...).“²² Je živým nástrojom, slová v ňom vznikajú, vyvíjajú sa a zanikajú.²³ Každý jazyk disponuje vlastnou slovnou zásobou, ktorá je súhrnom všetkých jeho lexikálnych jednotiek, domácich i prevzatých.

2.1 Zmeny v slovnej zásobe

Slovná zásoba podlieha neustálym zmenám, ktoré súvisia predovšetkým s potrebami pomenovať nové skutočnosti. K týmto zmenám nedochádza radikálne, skôr sa jedná o dlhodobý proces.²⁴

Ako uvádza *Příruční mluvnice češtiny*²⁵ zmeny v slovnej zásobe sú ovplyvnené faktormi: *mimojazykovými*, ktoré vznikajú v dôsledku historických zmien v spoločnosti, čo vedie k zanikaniu starých javov a vzniku nových; *jazykovými*, vývoj lexikálnych jednotiek je ovplyvnený ich postavením v meniacom sa jazykovom systéme; *psychickými*, ktoré súvisia s rozvojom ľudského poznania, čo vedie k obohacovaniu slovnej zásoby o novo vznikajúce pojmy.

Guerrero Ramos²⁶ ako aj slovenské autorky Orgoňová a Bohunická²⁷ vo svojich publikáciách uvádzajú, že podľa toho, akými postupmi dochádza k rozširovaniu slovnej zásoby, členíme neologizmy na formálne, ktoré sú výsledkom postupov formálneho obohacovania slovnej zásoby (vzniká nová forma prípadne nová forma i význam), a na sémantické, vytvorené sémantickými zmenami (vznikajú nové výnamy pre už existujúce formy).

Výpožičky, ktorým v tejto práci venujeme pozornosť, sa spolu so slovami, ktoré vznikli slovotvornými postupmi, zaraďujú medzi neologizmy vytvorené formálnymi zmenami.

---

²²Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. *Krátky slovník slovenského jazyka*. 4.ed. [online]. Bratislava: Veda, 2003. [cit. 2012-5-14]. Dostupné z:

<http://slovník.juls.savba.sk/?w=jazyk&s=exact&c=m6d2&d=kssj4&d=psp&ie=utf-8&oe=utf-8>

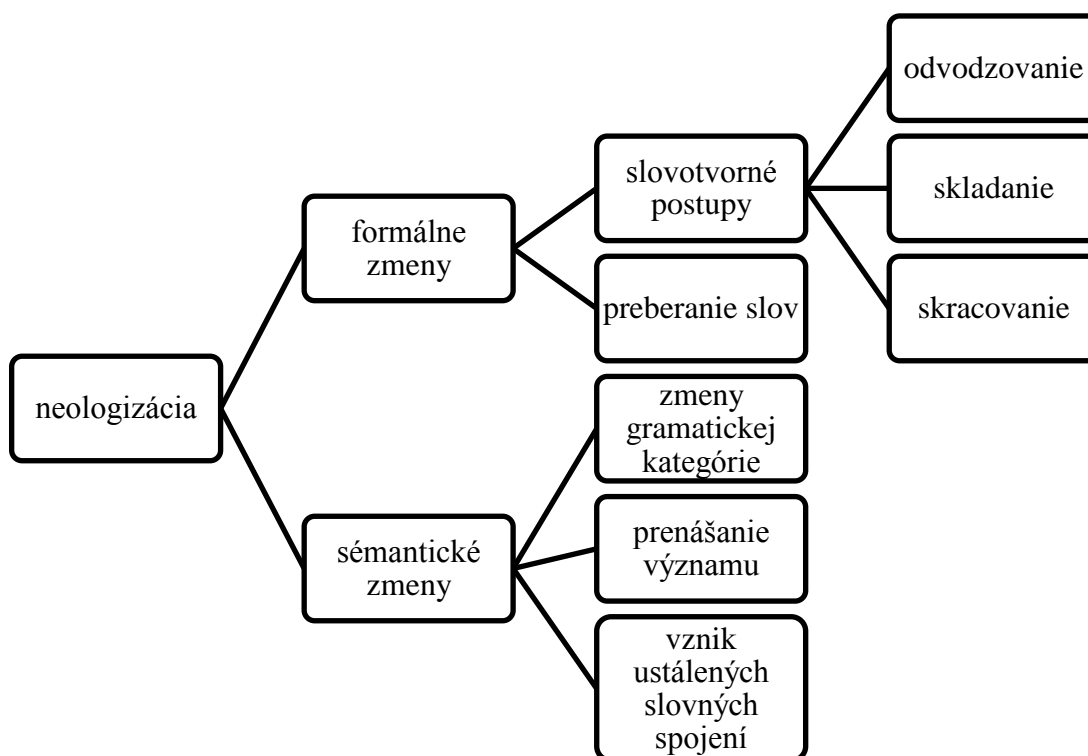
²³ALVAR EZQUERRA, Manuel. *La formación de palabras*. 6^a ed. Madrid: Arco Libros, 2006, s. 9.

²⁴ Ibid. s. 10-11.

²⁵KARLÍK, P. NEKULA, M. RUSÍNOVÁ, Z. et al. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995. s. 96.

²⁶GUERRERO RAMOS, G. *Neologismos en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1997. s. 24-41.

²⁷ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. *Lexikológia slovenčiny*. Bratislava: Stimul, 2011. s. 192-194.

Obrázok 3: Obohacovanie slovnej zásoby²⁸

2.1.1 Preberanie slov

Ako uvádza *Průruční mluvnice češtiny*²⁹ preberanie slov je možné buď v rámci jedného národného jazyka, alebo z cudzieho jazyka, ktorému sa v tejto práci venujeme. Alberto Miranda³⁰ udáva, že sa jedná o jeden z najstarších spôsobov obohacovania slovnej zásoby. To znamená, že preberanie lexikálnych jednotiek nie je záležitosťou iba našej doby, ale, že k nemu dochádzalo i v minulosti. Aké príčiny vedú k preberaniu zahraničných slov, si ukážeme vo 4. kapitole: Dôvody preberania cudzích slov.

²⁸Pri tvorbe schémy vyjadrujúcej, akým spôsobom je možné obohacovať slovnú zásobu, sme vychádzali z nižšie uvedených monografií:

GÓMEZ CAPUZ, J. *La inmigración léxica*, Madrid: Arco Libros, 2005. s. 33-35.

KARLÍK, P. NEKULA, M. RUSÍNOVÁ, Z. et al. *Průruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995. s. 96-104.

GUERRERO RAMOS, Gloria *Neologismos en español*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1997. s. 24-41.

²⁹KARLÍK, P. NEKULA, M. RUSÍNOVÁ, Z. et al. *Průruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995. s. 100.

³⁰ALBERTO MIRANDA, J. *La formación de palabras en español*. Salamanca: Colegio de España, 1994, s. 173.

3 HISTÓRIA PREBERANIA CUDZÍCH SLOV DO ŠPANIELČINY

Naším cieľom nie je poukázať na vývoj španielčiny, ale na to, že preberanie lexiky je, a bolo typické pre všetky jazyky v akejkolvek dobe. Už v predchádzajúcej kapitole sme povedali, že preberanie slov z cudzích jazykov sa nedeje iba v posledných rokoch, ale sa realizovalo i v minulosti. Jedným z hlavných podnetov bol bezprostredný kontakt medzi jazykmi. Stačí sa pozrieť na španielsku históriu. Obyvatelia Pyrenejského polostrova od začiatku prichádzali do kontaktu s inými národmi a jazykmi, ktoré ovplyvnili španielsku slovnú zásobu na niekoľko rokov. Mnoho výrazov v nej pretrváva až dodnes.

Nižšie zobrazený prehľad vplyvu jednotlivých jazykov na slovnú zásobu španielčiny pochádza prevažne z kníh: *Manual elemental de gramática histórica española*³¹ a *El anglicismo en el español actual*³².

Prvý vplyv na vývoj dnešnej španielčiny mali pôvodné jazyky Pyrenejského polostrova. Príchodom Rimanov sa na konci 3. st. p. n. l. začala šíriť tzv. ľudová latinčina, ktorá sa stala základom pre dnešnú španielčinu i pre iné románske jazyky. Príchod barbarkých národov (Vizigóti, Svébi, Frankovia, a i.) do Hispánie znamenal rozšírenie jazyka o germánske výrazy. Od 8. st. n. l. bol polostrov na dlhú dobu pod nadvládou Arabov, ktorí *románštinu*³³ rozširujú o svoje výrazy. V 15. storočí vzrástol záujem o diela klasických autorov, predovšetkým talianskych. Ich jazyk ovplyvňoval vývoj slovnéj zásoby na Pyrenejskom polostrove. Vplyvom literárnych diel sa začali šíriť tzv. kultizmy³⁴, dialo sa tak v čase, keď klasická latinčina bola už mŕtvym jazykom. Po objavení Ameriky španielčina prijala výrazy pochádzajúce z indiánskych jazykov. Hlavným zdrojom nových výrazov bola, pre španielčinu a takmer celú Európu, od 18. st. francúzština. Silný vplyv francúzštiny je počiatkom 20. st. nahradený iným európskym jazykom, angličtinou. Po druhej svetovej vojne sa angličtina začína masívne šíriť a stáva sa dominantným jazykom. Svoju vedúcu pozíciu si udržiava dodnes.

---

³¹ MENÉNDEZ PIDAL, Ramón. *Manual elemental de gramática histórica española*. [online]. Madrid: [Victoriano Suárez] 1904. [cit. 2012-4-18]. s. 1-20. Dostupné z:

<<http://www.archive.org/stream/manualelementald00menuoft#page/n0/mode/2up>>

³² MEDINA LÓPEZ, Javier. *El anglicismo en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 9-12.

³³ ZAVADIL, Bohumil. *Vývoj španělského jazyka I*. Praha: Karolinum, 1998, s. 53.

³⁴ O kultizmoch si povieme bližšie v 6. kapitole: Cudzí slová v súčasnej španielčine.

4 DÔVODY PREBERANIA CUDZÍCH SLOV

Dôvody, kvôli ktorým dochádza k preberaniu zahraničných slov, sa najčastejšie týkajú potreby pomenovať nové skutočnosti, predmety či situácie, pre ktoré v prijímajúcom jazyku neexistuje pomenovanie. Ako vo svojej publikácii uvádza Medina López³⁵, súvisí to s napredovaním vedy, techniky, so zmenami v spôsobe života, v politike, ekonomike, kultúre, myslení, v spoločenskom postavení, s rozvojom turizmu či telekomunikácií. Obvykle sa nové slová preberajú z jazyka krajiny, ktorá je v danej sfére dominantná (v politike, vede, ekonomike, a i.). Napriek tomu, že prevzaté slová boli pôvodne súčasťou odborného jazyka určitej špecializovanej oblasti, časom sa mnohé z nich začali používať i v bežnej komunikácii.

K preberaniu slov z iného jazyka veľmi často dochádza i medzi rôznymi komunitami hovoriacimi rozdielnymi jazykmi, ktoré sa delia o jedno územie, tzn. vzájomným kontaktom dvoch jazykov, čím dochádza k ich miešaniu.

Preberanie cudzích slov dnes súvisí predovšetkým s internacionalizáciou, ktorú vo svojej monografii zmieňuje i Medina López³⁶. K internacionalizácii dochádza kvôli snahe o dosiahnutie uniformity, predovšetkým v jazyku, ale i v spôsobe života. Dôraz je kladený na všetko, čo je možné považovať za všeobecne platné a medzinárodné, zatiaľ čo špecifické a lokálne rysy či výrazy zostávajú stranou. Internacionalizuje sa všetko, od módy, cez hudbu, pracovný trh, kinematografiu, vedu, šport, a i., čím sa zároveň prispieva k unifikácii slovnej zásoby a, tým sa uľahčuje komunikácia medzi jednotlivými národmi.

Okrem potreby pomenovať nové skutočnosti či snahy dorozumieť sa, môže byť ďalšou príčinou spejúcou k preberaniu slov, úsilie o napodobňovanie národov, ktoré sú danej dobe, jazykovo či kultúrne prestížnejšie. V tomto prípade sa často preberajú výrazy, ktoré sú v prijímajúcom jazyku nepotrebné až nadbytočné.³⁷

---

³⁵MEDINA LÓPEZ, Javier. *El anglicismo en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 9.

³⁶Ibid s. 9-12.

³⁷REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 596.

5 OBORY S VYUŽITÍM CIZÍCH SLOV

Prečo dochádza k obohacovaniu jazyka cudzími lexikálnymi jednotkami, sme už naznačili v predošlej kapitole. Teraz sa pozrieme na to, ktoré odvetvia boli najviac zasiahnuté „prílivom“ nových slov. Pôsobenie cudzieho vplyvu na jednotlivé obory nebolo vždy rovnaké. V určitom období sa z daného okruhu preberalo viac výrazov než v inom období, čo potvrdzuje aj Guerrero Ramos³⁸. Zároveň však dodáva, že nové výrazy takmer vždy pochádzajú z jazyka, ktorý má v danej sfére najväčšiu prestíž.

Angličtina je v súčasnej dobe najrozšírenejším a najpoužívanejším jazykom, ktorý svojím vplyvom zasahuje do mnohých odvetví. Slová anglického pôvodu často objavíme v móde, v gastronómii, v kozmetike, v spoločenskom živote, vo voľno časových aktivitách, v hazardných hrách, v profesionálnom živote, v politike, ekonomike, hudbe, armáde, športe, doprave, informatike, vo vede, v masmédiách, a i.³⁹

V španielskej publikácii *La inmigración léxica*⁴⁰ Gómez Capuz vysvetľuje, kde všade sa v dnešnej dobe môžeme stretnúť s latinizmami. Latinizmy sa používajú prevažne v odbornej terminológii. Predovšetkým sa to týka nasledujúcich oblastí: práva, administratívy, vedy a techniky, telekomunikácií, ekonómie, akademického a cirkevného prostredia.

Pre porovnanie dominantného postavenia niektorých svetových jazykov v určitých odvetviach, prikkladáme nasledujúcu tabuľku (Tabuľka 1), ktorej autorom je Alzugaray Aguirre⁴¹. Keďže okrem latinizmov, ktoré sa tabuľke nenachádzajú, sa v tejto práci venujeme ešte anglicizmom, budeme sa sústrediť na hodnoty týkajúce sa predovšetkým angličtiny.

---

³⁸GUERRERO RAMOS, Gloria. *Neologismos en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1997. s. 13.

³⁹GÓMEZ CAPUZ, Juan. *Préstamos del español: lengua y sociedad*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 23-24.

⁴⁰GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 58-59.

⁴¹ALZUGARAY AGUIRRE, J. J. *Diccionario de extranjerismos*. Madrid: Dossat, 1985. [ISBN 84-237-0664-8] Cit. podľa ALBERTO MIRANDA, J. *La formación de palabras en español*, Salamanca: Colegio de España, 1994. s. 178.

Výsledky uvedené v tabuľke je možné považovať iba za orientačné vzhľadom k tomu, že dielo, v ktorom bola tabuľka pôvodne uvedená, je staršieho dáta (vydané v r. 1985). Percentuálne hodnoty vplyvu jednotlivých jazykov vo vymenovaných oboroch sa od uvedeného roku pravdepodobne zmenili, napriek tomu nepredpokladáme žiadnu zásadnú zmenu, čo sa týka postavenia angličtiny. Tá v súčasnosti plní funkciu medzinárodného dorozumievacieho prostriedku a v mnohých sférach má dominantné postavenie.

	Angličtina	Francúzština	Taliančina	Nemčina	iné
ŠPORT	77	13	2	0	8
EKONÓMIA	85	8	0	0	7
ZÁBAVA	51	20	22	2	5
GASTRONÓMIA	23	58	12	3	4
TECHNOLÓGIA	83	9	0	1	7
MÓDA	42	52	1	1	4
PRIEMERNÝ INDEX	54,2	27,8	8,4	1,6	8

Tabuľka 1: Percentuálna prevaha jazykov v jednotlivých odvetviach

Na základe percentuálnych hodnôt uvedených v tabuľke si môžeme všimnúť, že angličtina, vo všeobecnosti, v jednotlivých oboroch prevažuje nad ostatnými jazykmi, čo sa týka obohacovania slovnéj zásoby uvedených oblastí. Anglicizmy prevládajú v športe, v ekonómii, v zábavnom priemysle a v technológii. Gastronomické odvetvie a móda je zase, podľa zobrazených výsledkov, väčšmi ovplyvnené francúzštinou.

6 CUDZIE SLOVÁ V SÚČASNE ŠPANIELČINE

Španielsku slovnú zásobu tvoria okrem tzv. zdedených slov, ktoré predstavujú jej najväčšiu časť, aj slová prevzaté z iných jazykov: arabizmy, galicizmy, indianizmy, talianizmy, anglicizmy, a i. Ako sme už písali v predchádzajúcich kapitolách, v tejto bakalárskej práci sa venujeme dvom významným skupinám prevzatých slov: anglicizmom a latinizmom, ktoré sú predmetom nášho výskumu v praktickej časti, preto by sme si v tejto kapitole mali vysvetliť, čo rozumieme pod pojmom anglicizmus a, čo zaraďujeme pod latinizmy. Skôr ako vysvetlíme, čo je latinizmus, mali by sme si povedať niečo o kultizmoch.

6.1 Kultizmy alebo knižné slová

Podľa Španielskej kráľovskej akadémie⁴² sú kultizmy⁴³ knižné slová. Väčšinou sa jedná o slová grécko-latinského pôvodu, ktoré sa používajú v intelektuálnom, vedeckom, či literárnom prostredí. Do súčasného jazyka sa dostali „kultivovaným spôsobom“⁴⁴. U knižných slov neprebegli fonetické zmeny, ako to bolo v prípade tzv. ľudových slov.

Najstaršie kultizmy sa do španielčiny dostali už v období stredoveku a týkali sa predovšetkým duchovnej, vedeckej či právnej sféry. Hlavný príliv kultizmov je badať od 15. st., tj. obdobie humanizmu, kedy vzrastá záujem o grécko-latinskú kultúru a klasické jazyky, a pokračuje aj v období Zlatého veku.⁴⁵

---

⁴²REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22^a ed. [online]. [Madrid: Espasa Libros] 2001. [cit. 2013-4-12]. Dostupné z: <<http://www.rae.es/cultismo>>

⁴³Pauline Wijnakker vo svojej práci tvrdí, že definovať kultizmus vo vzťahu k latinizmu nie je jednoduché a, že vo význame týchto termínov sa nezhodujú ani samotní lingvisti. Existujú tri spôsoby poňatia týchto termínov. Jedna skupina lingvistov tvrdí, že termín kultizmus je príliš nepresný a neurčitý a nie je z neho možné vyvodiť o aký jazyk sa jedná, ako napríklad v prípade latinizmu, preto je termín kultizmus zbytočný a mal by sa prestať používať. Druhá skupina, ku ktorej sa prikláňame, chápe kultizmy ako nadradený pojem, ktorý v sebe zahŕňa latinizmy. A nakoniec tretie hľadisko: ako latinizmy, tak i kultizmy pochádzajú z latinčiny, a jediný rozdiel, ktorý medzi nimi je, spočíva v miere prispôsobenia sa španielskym normám. Niektorí lingvisti vnímajú latinizmy ako slová prevzaté písomne a kultizmy, ako slová, ktoré boli prevzaté ústnym spôsobom. Na záver by sme ešte chceli dodať, že zatiaľ čo, iné publikácie považujú za kultizmy iba slová gréckolatinského pôvodu, zmienená autorka P. Wijnakker pod kultizmami rozumie výpožičky z akéhokoľvek kultúrneho jazyka, latinizmy, helenizmy, hebreizmy a iné.

WIJNAKKER, Pauline. *El latinismo en español: El problema de la pluralidad de los latinismos*. [online] Belgicko: 2010-2011. [cit. 2013-4-15]. s. 10-12. Diplomová práca. Universidad de Gante, Facultad Letteren en Wijsbegeerte. Directora: Prof. Dr. R. Enghels. Dostupné z: <http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/600/RUG01-001786600_2012_0001_AC.pdf>

⁴⁴„vía culta“

⁴⁵REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 605-606.

RAE ďalej uvádza, že slová sa z klasických jazykov preberajú dodnes. Tieto výrazy sa dnes využívajú vo vedeckom a technickom jazyku, a slúžia na vytvorenie terminológie.

Ako už bolo spomenuté v tretej kapitole⁴⁶ v dobe prvého šírenia kultizmov bola klasická latinčina, z ktorej v minulosti vzišli tzv. ľudové slová, už mŕtvym jazykom. Bolo to v čase, keď hláskové zmeny, ktorým boli ľudové slová podrobené, už dávno prebehli. Keďže sa knižné slová šíрили písomnou formou, prostredníctvom literatúry, a nie ústnym podaním, preberali sa nezmenené tak, ako boli napísané. Prípadne prešli iba malými zmenami, ktoré uľahčovali ich začleňovanie do španielčiny.

Kultizmy sú teda slová pochádzajúce z nejakého klasického jazyka. Ak pochádzajú z gréčtiny hovoríme o helenizmoch, v prípade latinčiny sa nazývajú latinizmy.

6.1.1 Latinizmy

Latinizmy sú teda kultizmy prevzaté z latinčiny. Podobne ako všetky ostatné výpožičky, aj latinizmy členíme na citátové a zdomácnené.⁴⁷

6.2 Anglicizmy

Ani v prípade takého jazykového fenoménu, akými sú anglicizmy, neexistuje jednotná definícia. Rovnako ako v prípade kultizmov, je možné nájsť viacero odpovedí na otázku, čo spadá pod anglicizmus. Medina López⁴⁸ venuje problematike anglicizmov celú kapitolu. Uvádza, že medzi jazykovedcami panuje nezhoda, či okrem slov pochádzajúcich z angličtiny a šírených angličtinou, patria medzi anglicizmy aj slová pôvodom z iného jazyka, ktoré však boli cez angličtinu prenesené. Prípadne, či je možné za anglicizmy považovať i slová pochádzajúce z angličtiny, ale rozšírené iným jazykom, napríklad francúzštinou.

Asi jednu z najznámejších definícií anglicizmov, vyslovuje Pratt⁴⁹, autor jednej z najdôležitejších prác o tejto problematike. Pratt vymedzuje anglicizmus ako slovo, ktoré bolo prenesené cez angličtinu, v našom prípade do španielčiny, pričom dané slovo môže byť i iného pôvodu než anglického.

Výraz anglicizmus je možné nájsť v slovníku Španielskej kráľovskej akadémie *Diccionario del estudiante*⁵⁰. Keďže sa venujeme výlučne lexikálnym výpožičkám, uvedieme iba definíciu týkajúcu sa tejto oblasti. Anglicizmom sa označuje anglické slovo používané v inom jazyku než je angličtina. K tejto prostej definícii sa prikláňame i my.

---

⁴⁶kapitola 3: História preberania cudzích slov do španielčiny

⁴⁷Podrobnejšie informácie v článku blogu: TRELLES, Nelly. *Más prestamos adaptados: los latinismos*. Castellano Actual. [online]. Peru: Nov. 12, 2012. [cit. 2013-4-15]. Dostupné z: <http://castellanoactual.com/mas-prestamos-adaptados-los-latinismos/>

⁴⁸MEDINA LÓPEZ, Javier. *El anglicismo en el español actual*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 13-15.

⁴⁹PRATT, Chris. *El anglicismo en el español peninsular contemporáneo*. 2^a ed. Madrid: Gredos, 1980. 276. s. Cit. podľa MEDINA LÓPEZ, Javier. *El anglicismo en el español actual*. Madrid: Arco Libros, 2004. s. 14.

⁵⁰REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario del estudiante*. Madrid: Santillana, 2005. s. 93.

7 PROCES ZAČLEŇOVANIA CUZÍCH SLOV

Ako už bolo povedané skôr, rozdiel medzi slovami citátovými a zdomácnenými spočíva v miere prispôsobenia sa lingvistickým normám cieľového jazyka. K začleňovaniu cudzích slov nedochádza ihneď po prevzatí cudzieho slova do prijímajúceho prostredia, ale až po nejakom čase. Proces začleňovania prevzatých slov je „veľmi zložitý a plný nepravidelností“⁵¹. A predovšetkým, u každého slova tento proces prebieha osobitne. Niektoré slová si vyžadujú dlhší čas na začlenenie, iným stačí kratší. Dokonca i stupeň začlenenia jednotlivých slov sa od seba odlišuje. Mnohé slová prejdú celým procesom začleňovania, iné nie, preto „je miera cudzosti prevzatí odstupňovaná na škále od tzv. citátových pomenovaní (...) po tzv. zdomácnené jednotky (...)“⁵².

Pre popísanie procesu začleňovania prevzatých slov do prijímajúceho prostredia sme použili členenie prevzaté z monografie *La Inmigración léxica*⁵³, v ktorej Juan Gómez Capuz vymedzuje 3 etapy začleňovania cudzích slov do prijímajúceho jazyka:

Prvá etapa

Nové slovo sa musí v prijímajúcom prostredí začleniť, rozšíriť sa medzi ostatných užívateľov jazyka, a musí sa zabrániť tomu, aby bolo nahradené domácim ekvivalentom. V tejto etape sa cudzie slovo používa skôr sporadicky. Jeho výskyt býva obmedzený na odborný jazyk toho odvetvia, z ktorého pochádza a, do ktorého bolo prevzaté (móda, gastronómia, informatika, šport,...). Medzi bežnými užívateľmi jazyka je toto nové slovo zatiaľ neznáme. Z toho dôvodu musí odvetvie, ktoré dané slovo prevzalo a používa, vysvetliť jeho význam ostatným užívateľom, aby pochopili jeho prínos pre materský jazyk, a nesnažili sa ho nahradiť domácim ekvivalentom. Napriek tomu, že novo prevzaté slovo má v pôvodnom jazyku viaceré konotatívnych významov, v prijímajúcom jazyku sa obvykle používa iba v jednom význame.⁵⁴

Druhá etapa

Do druhej etapy vstupuje slovo, ktoré už má v novom prostredí zaistené použitie. Užívatelia mu rozumejú a samotné slovo dokazuje svoj prínos. Druhá etapa je z celého procesu začleňovania cudzích slov najdôležitejšia. Práve v tejto etape slovo prechádza dlhým procesom prispôbovania sa lingvistickým normám cieľového jazyka a mení sa z citátového

---

⁵¹GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 15.

⁵²ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. *Lexikológia slovenčiny*. Bratislava: Stimul, 2011. s. 211.

⁵³GÓMEZ CAPUZ, Juan. ref. 50, s. 14-27.

⁵⁴Proces asimilácie podrobnejšie rozoberieme v kapitole Rôzne stupne začlenenia prevzatých slov.

na zdomácnené. Základné adaptačné postupy, ktorými výpožičky pri začleňovaní prechádzajú, preberieme v deviatej kapitole.⁵⁵

Tretia etapa

Do tretej etapy vstupuje slovo už úplne prispôsobené normám cieľového jazyka. Už sa viac nejaví ako cudzie. Podobne ako zvyšok domácej slovnej zásoby sú tieto slová schopné rozširovať lexiku postupmi formálneho či sémantického obohacovania⁵⁶.

---

⁵⁵ Nie všetky prevzaté slová prejdú kompletným asimilačným procesom. Napriek tomu sa ich používanie v cieľovom jazyku rozšíri. To je prípad anglicizmov *sándwich* a *club*, ktoré napriek tomu, že neboli podrobené kompletnému začleňovaciemu procesu, sú medzi užívateľmi rozšírené a dokonca ich v tejto podobe prijala aj Španielska kráľovská akadémia. GÓMEZ CAPUZ, J. *La inmigración léxica*, Madrid: Arco Libros, 2005. s. 15.

⁵⁶ Pozri kapitolu 2.1. Zmeny v slovnej zásobe

8 FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE PREBERANIE CUDZÍCH SLOV DO ŠPANIELČINY

Prečo dochádza k preberaniu cudzích slov do španielčiny, sme opísali v kapitole 4: Dôvody preberania cudzích slov. Na preberaní a rozširovaní cudzích slov sa vo veľkej miere podieľajú užívatelia jazyka, prostriedky masmediálnej komunikácie, reklama. a i.⁵⁷ Televízia, tlač, rozhlas a internet sú považované za najväčších šíriteľov zahraničných výrazov, no z pohľadu puristicky⁵⁸ zameraných užívatel'ov jazyka sú tiež hlavnou príčinou „hanobenia“ španielčiny.⁵⁹

K zvyšovaniu podielu preberania slov z cudzích jazykov prispieva tendencia k internacionalizácii⁶⁰, čo potvrdzujú aj autori Horecký et. al.⁶¹

S preberaním cudzích slov sa do prijímajúceho jazyka neraz dostávajú významy, ktoré v ňom už existujú. V takom prípade môže dôjsť k jednému z troch prípadov, buď k tomu, že nový výraz vytlačí domáci a stáva sa jediným používaným výrazom, alebo domáci výraz je tak zakorenený v slovnej zásobe, že žiadne prevzaté slovo sa medzi užívatel'mi cieľového jazyka neujme, prípadne prevzatý výraz s domácom výrazom spolu koexistujú a tvoria tzv. skoro synonymá⁶², ktoré je možné štylisticky, prípadne i sémanticky odlišiť.

Prirodzená obrana jazyka patrí k faktorom zabraňujúcim masovému rozširovaniu zahraničných slov. Jej cieľom je zachovať porozumenie medzi rôznymi generáciami, a zabrániť tak príliš rýchlej alebo príliš pomalej premene jazyka.⁶³ Prejavuje sa prostredníctvom postoja užívatel'ov jazyka na výpožičky. Zatiaľ čo jedni nepovažujú výpožičky za „hrozbu“, a vnímajú ich ako prostriedky obohacovania jazyka, ktoré prispievajú k lepšiemu vyjadrovaniu myšlienok, iní, stojaci proti „przneniu“ jazyka cudzokrajnými

---

⁵⁷ LORENZO, Emilio. *Anglicismos hispánicos*. Madrid: Gredos, 1996. s. 160.

⁵⁸ „purizmus: úsilie o čistotu jazyka prejavujúce sa odmietaním vplyvu cudzích jazykov“ JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED. *Krátky slovník slovenského jazyka*. 4.ed. [online]. Bratislava: Veda, 2003. [cit. 2013-5-5]. Dostupné z: <http://slovniky.korpus.sk/?w=purista&s=exact&c=Lc50&d=kssj4&d=psp&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ma&d=hssjV&d=ber nolak&d=obce&d=priezviska&d=un&d=locutio&d=pskcs&d=psken&ie=utf-8&oe=utf-8>

⁵⁹ ALBERTO MIRANDA, J. *La formación de palabras en español*. Salamanca: Colegio de España, 1994. s. 174-175.

⁶⁰ Viac informácií o internacionalizácii v štvrtej kapitole.

⁶¹ HORECKÝ, J. – BUZÁSSYOVÁ, K. – BOSÁK, J. et. al. *Dynamika slovenčiny*. Bratislava, SAV, 1989. s. 272-273. Práve úsilie internacionalizovať slovnú zásobu stojí proti tendencii vytvárať novotvary z vlastných zdrojov.

⁶² viz. sémantická asimilácia

⁶³ GUERRERO RAMOS, Gloria. *Neologismos en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1997. s. 11.

výrazmi, ktoré doň prenikajú⁶⁴, hľadajú namiesto nich vhodné náhrady buď v domácom jazyku, alebo vo výrazoch prevzatých z gréčtiny či latinčiny.⁶⁵

V konečnom dôsledku sa na rozšírení daného výrazu podieľajú hlavne užívatelia jazyka. Preto je potrebné doplniť, že napriek tomu, že nejaké riešenie bolo lingvistami prípadne jazykovednými inštitúciami doporučené, neznamená to, že bude prijaté bežnými užívateľmi jazyka. V jazyku sa môže ujať slovo v tvare, ktoré jazykovedné inštitúcie nedoporučujú, prípadne sa môže ujať variant, ktorý nebol ani navrhnutý.⁶⁶

---

⁶⁴ napr. vplyvom internacionalizácie

⁶⁵ ALBERTO MIRANDA, J. *La formación de palabras en español*. Salamanca: Colegio de España, 1994. s. 173-175.

⁶⁶ LORENZO, Emilio. *Anglicismos hispánicos*. Madrid: Gredos, 1996. s. 87. Napriek navrhovanému výrazu *cinematógrafo* sa medzi užívateľmi španielčiny ujala skrátená podoba *cine*.

9 RÔZNE STUPNE ZAČLENENIA PREVZATÝCH SLOV

Začleňovanie prevzatých slov spadá v procese preberania pod druhú etapu. V tejto etape sa výpožička prispôsobuje normám prijímajúceho jazyka (fónickým, grafickým, morfológickým a sémantickým), čím dochádza k jej začleňovaniu do nového prostredia, tzn. z citátového slova sa stáva slovo zdomácnené. Prevzaté slová sa môžu prispôbiť buď všetkým normám cieľového jazyka a začleniť sa do prijímajúceho prostredia úplne, alebo sa prispôbia iba niektorým normám a dôjde len k ich čiastočnému zdomácneniu.

Medzi zvukovou a grafickou stránkou španielčiny existuje oveľa väčší súlad než napríklad v angličtine, preto výpožičky, ktorých grafická a zvuková stránka spolu nekorešpondujú (prípadne slovo pozostáva z grafém či digrafov, ktoré španielčina nemá), musia prejsť adaptačným procesom.

K základným adaptačným postupom⁶⁷ patrí:

9.1 Grafická asimilácia

Ak sú prevzaté slová zakončené iné konsonanty než *-l*, *-n*, *-r*, *-d*, *-z*, *-j*,⁶⁸ posledný konsonant sa buď vynecháva⁶⁹, alebo sa k nemu pripojí samohláska *-e/-o*⁷⁰. Pokiaľ slovo končí na spoluhláskovú skupinu, dôjde buď k zjednodušeniu tejto skupiny⁷¹ alebo k pripojeniu samohlásky, ako to bolo v predchádzajúcom prípade.⁷² Spoluhláskové skupiny nachádzajúce sa vo vnútri slova sa zjednodušujú⁷³. Rovnako tak dochádza k zjednodušovaniu zdvojených spoluhlások⁷⁴.

U slov začínajúcich na *s-*, po ktorom nasleduje ďalšia spoluhláska, sa v španielčine pred počiatočné písmeno predsunie *e-*⁷⁵.

Grafémy (*k*, *w*) a spoluhláskové skupiny (*sh*, *ck*, *gh*, *gl*, *gn*), ktoré sa v španielčine nenachádzajú, sa obvykle substituujú⁷⁶. Nahrádzať sa zvykne aj *vokalické* y vo vnútri slova či

---

⁶⁷ Údaje prevzaté z: GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 18-25.; REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 607-619.; GÓMEZ CAPUZ, Juan. Estrategias de integración fónica de los anglicismos en un corpus de español hablado: asimilación, compromiso y efectos estructurales. *Estudios de lingüística*. [online]. 2001. N° 15. [cit. 2013-5-7]. s. 10-63. Dostupné z: http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/6222/1/EL_15_03.pdf

⁶⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Manual de la Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 37.

⁶⁹ *beefsteak*→*bisté* (prispôsobený variant, ktorý sa v španielčine používa častejšie: *bistec*)

⁷⁰ *block*→*bloque*

⁷¹ *standard*→*estándar*

⁷² *film*→*filme*

⁷³ *gangster*→*gánster*

⁷⁴ *scanner*→*escáner*, *addenda*→*adenda*

⁷⁵ *slogan*→*eslogan*, *status*→*estatus*

y na konci slova, ktorému predchádza spoluhláska, pretože ani jeden z týchto prípadov nie je pre španielčinu prirodzený⁷⁷.

Pri adaptácii anglicizmov zakončených na *-ing* sa vynecháva posledný konsonant⁷⁸. Pre niektoré latinizmy zakončené na *-um* alebo *-us* bol vytvorený variant s koncovkou *-o*, ktorému Španielska kráľovská akadémia (RAE) dáva prednosť pred pôvodným zakončením⁷⁹.

Grafický prízvuk prevzatých slov sa umiestňuje v súlade so španielskymi normami⁸⁰.

9.2 Fónická asimilácia

V španielčine existujú rozdiely vo výslovnosti prevzatých slov. Tá závisí od spôsobu, akým sa do prijímajúceho jazyka dostali.

Výpožičky prevzaté písomnou formou z jazykov, v ktorých sa nezhoduje grafická stránka s výslovnosťou (napr. angličtina), sa napriek cudziemu pravopisu čítajú podľa španielskych zásad⁸¹.

U výpožičiek šírených ústne z jazyka, v ktorom neexistuje zhoda medzi grafickou podobou a výslovnosťou, sa pri čítaní „napodobňuje cudzia výslovnosť“⁸², ktorá nie je vždy dokonalá, a preto si užívatelia španielčiny túto výslovnosť snažia prispôbiť zvukovým normám svojho jazyka. Zobrazujeme niekoľko základných pravidiel výslovnosti, ktoré platia pre anglické výrazy⁸³:

j, g + e/i → [y]⁸⁴; *ee* → [i]⁸⁵; *oo* → [u]⁸⁶; *ea* → [i]⁸⁷;

y/i sa v prízvučnej slabike vyslovuje [ai]⁸⁸;

h- na začiatku slova sa vyslovuje [x]⁸⁹;

koncové *-e*⁹⁰ sa nevyslovuje.

Gómez Capuz⁹¹ uvádza, že následkom nedostatočného prispôsobenia výpožičiek, ktoré je v posledných rokoch dosť časté, sa niektoré fonémy a skupiny foném rozšírili aj na

---

⁷⁶ *whisky* → *güisqui*, *cocktail* → *cóctel*, *shoot* → *chute*

⁷⁷ *clepsydra* → *clepsidra*, *pony* → *poni*

⁷⁸ *puddin* → *pudin/pudín*, *smoking* → *esmoquin*

⁷⁹ *solárium/solario*, *referéndum/referendo*

⁸⁰ *scanner* → *escáner*

⁸¹ *spray* [esprái], *jersey* [xerséi]

⁸² „imitación de la pronunciación extranjera“. GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 20.

⁸³ Tiež platia pre francúzske výrazy.

⁸⁴ *jazz* [yas]

⁸⁵ *speed* [espíd]

⁸⁶ *boom* [bum]

⁸⁷ *strip-tease* [estriptis]

⁸⁸ *nylon* [náilon], *light* [lait]

⁸⁹ *heavy* [xébi]

⁹⁰ *please* [plis]

miesta, kde sa predtým nevyskytovali. V španielčine sa tak objavili nové skupiny spoluhlások vo vnútri slova⁹², nové koncové spoluhlásky⁹³ a koncové spoluhláskové skupiny⁹⁴.

So zmieným rozšírením foném, a teda, s nedostatočným prispôbením sa normám prijímajúceho jazyka súvisí i postavenie prízvuku. V prípade prevzatých anglicizmov býva postavenie prízvuku v súlade s tradičnými anglickými zásadami.

9.3 Morfológická asimilácia

Tento typ asimilácie pozostáva zo začlenenja prevzatých slov do jednotlivých gramatických kategórií.

9.3.1 Rod

V španielčine sa rozoznávajú dva rody: mužský a ženský. K prevzatým podstatným menám musí byť pridelený jeden z týchto rodov, bez ohľadu na to, akého rodu boli výpožičky v pôvodnom jazyku. K prevzatému podstatnému menu sa gramatický rod priraduje: v súlade s prirodzeným rodom pri označení ľudských typov⁹⁵; v súlade s rodom skoro synonymým alebo ekvivalentov, ktoré v španielčine existujú⁹⁶; na základe podobných zakončení slova, ktoré v španielčine obvykle zodpovedajú mužskému alebo ženskému rodu⁹⁷. K niektorým výpožičkám sa priraduje mužský rod, napriek tomu, že v španielčine existuje ekvivalent v ženskom rode⁹⁸.

9.3.2 Číslo

Podľa normy sa množné číslo u slov zakončených na spoluhlásku a prízvučnú samohlásku tvorí pridaním sufixu *-es*. Týmto pravidlom by sa mali v španielčine riadiť všetky slová, vrátane prevzatých slov. Napriek zakončeniu na spoluhlásku či prízvučnú samohlásku, mnoho prevzatých slov tvorí plurál pridaním koncovky *-s*, čo nie je v súlade s normou. U prevzatých slov zakončených na spoluhlásku je možné rozlíšiť štyri prípady tvorenia množného čísla: množné číslo sa tvorí v súlade so španielskymi normami pridaním

---

⁹¹ GÓMEZ CAPUZ, Juan. Estrategias de integración fónica de los anglicismos en un corpus de español hablado: asimilación, compromiso y efectos estructurales. *Estudios de lingüística*. [online]. 2001. N°. 15. [cit. 2013-5-7]. s. 46-52. Dostupné z: http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/6222/1/EL_15_03.pdf

⁹² [db], [gs], [ks], [pt], [kt], [ft]: *fútbol, sexy, after six, estriptis, cóctel, fútbol, sexy, after six*

⁹³ [p], [b], [m], [f], [t], [k], [ʃ]: *rap, club, boom, sheriff, scout, rock, sandwich*

⁹⁴ [rf], [lf], [lm], [st], [nk], [nd], [nt], [sk], [gs], [kt], [ks]: *windsurf, golf, test, wind, punk, a i.*

⁹⁵ *el gánster, la nurse*

⁹⁶ *el parking (el aparcamiento), el club (el grupo/equipo)*

⁹⁷ *la jungla, el polo*

⁹⁸ *el film (la película), el grill (la parrilla)*

koncovky *-es*⁹⁹; tvar množného čísla kolíše, medzi španielskou formou a zahraničnou formou, ktorá sa tvorí pomocou prípony *-s*¹⁰⁰; tvorenie plurálu sa neprispôbilo normám cieľového jazyka, používa sa iba zahraničný tvar plurálu¹⁰¹; v množnom čísle sa nepridáva žiadna koncovka, tvar jednotného a množného čísla zostáva rovnaký¹⁰².

9.4 Sémantická asimilácia

Výpožičky vstupujú do prijímajúceho jazyka často iba s jedným významom. Pokiaľ sa jedná o odborný výraz, ktorý v cieľovom jazyku chýba, jednoducho sa do slovnej zásoby doplní¹⁰³. V mnohých prípadoch má však výpožička niektoré významové znaky podobné ako domáce výrazy, s ktorými tvoria tzv. skoro synonymá. Pokiaľ prevzaté slovo spolu s domácim výrazom v cieľovom jazyku pretrvávajú, je potrebné použitie jednotlivých významov špecifikovať. V takom prípade dôjde k jednej z troch situácií: použitie domáceho výrazu ako všeobecného (výraz so širšou platnosťou) a výpožičky ako špecifického výrazu¹⁰⁴; bližšia špecifikácia oboch výrazov, použitie jednotlivých výrazov sa rovnomerne rozdelí medzi prevzaté a domáce slovo¹⁰⁵; použitie prevzatého slova ako všeobecného, nadradeného iným slovám z rovnakého sémantického poľa¹⁰⁶.

---

⁹⁹ *bares, goles, líderes*

¹⁰⁰ *filmes/films, suéteres/suéters*

¹⁰¹ *clips, récords*

¹⁰² Tento prípad sa používa predovšetkým v hovorovom jazyku: *los test*.

¹⁰³ *láser, fax, jazz*

¹⁰⁴ *examen x test (prueba objetiva con preguntas de opción múltiple)*

¹⁰⁵ *póster (carteles utilizados en la ornamentación de interiores) x cartel (tiene finalidad política o reivindicativa)*

¹⁰⁶ *líder (persona que encabeza cualquier grupo o actividad)*

10 MORFOLOGICKÉ CHOVANIE PREVZATÉHO SLOVA

10.1 Tvorenie plurálu

U prevzatých slov do španielčiny je tvorenie množného čísla jednou z najproblematickejších oblastí. „Tvorenie množného čísla je úzko späté so zvukovou stránkou slova, ktoré musí zodpovedať (...) španielskej slabike a tvarosloviu.¹⁰⁷ Angličtina, keďže pochádza z inej jazykovej vetvy ako španielčina, má odlišnú morfológickú štruktúru. Navyše, nie všetky anglické výpožičky dosiahli v španielčine rovnaký stupeň zdomácnenia, kvôli čomu sa pri tvorbe množného čísla často objavujú nepravidelnosti. Veľa rás sa spolu s cudzím slovom z východiskového jazyka prevezme i pôvodný tvar plurálu, ktorý nie vždy korešponduje so španielskymi normami. Aj keď Španielska kráľovská akadémia navrhuje varianty plurálu, ktoré sú v súlade so španielskymi normami, konečná podoba množného čísla daného slova sa presadzuje prostredníctvom úzu a médií. Existuje niekoľko prevzatých slov, ktoré sa v množnom čísle používajú vo viacerých tvaroch.

Tvorenie plurálu prevzatých slov podľa gramatiky *Manual de la Nueva gramática de la lengua española*¹⁰⁸ vydanej Španielskou kráľovskou akadémiou by malo vyzeráť nasledovne:

10.1.1 Plurál latinizmov:

Mnoho latinizmov zaregistrovaných v DRAE a zakončených v singulári na *-s*, *-x* alebo *-r* zostávajú v množnom čísle nezmenené¹⁰⁹.

Veľa latinizmov sa už prispôsobilo španielskym normám (hovoríme o čiastočne alebo úplne zdomácnených latinizmoch), preto je možné nájsť latinizmy zakončené na *-r*, ktoré v množnom čísle nezostávajú nemenné, ale priberajú sufix *-es*¹¹⁰.

Alebo je možné nájsť latinizmy pôvodne zakončené na *-um* alebo *-us*¹¹¹, ktoré sa adaptovali, v jednotnom čísle prijali koncovku *-o*, a množné číslo tvoria pridaním prípony *-os*¹¹².

---

¹⁰⁷ „Esta circunstancia guarda estrecha relación con la propia estructura fónica de la palabra, que debe adecuarse (...) a la sílaba y a la morfología españolas.“ *El anglicismo en el español actual*. s. 77.

¹⁰⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Manual de la Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 42-43.

¹⁰⁹ *estatus*→*estatus*, *códex*→*códex*, *páter*→*páter*

¹¹⁰ *magíster*→*magísteres*

¹¹¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. s. 609.

¹¹² *foros*, *máximos*, *auditorios*

Namiesto množného čísla zakončeného na *-a* (tento tvar plurálu vznikol vplyvom angličtiny a neodporúča sa používať), sa v španielčine dáva v pluráli prednosť nemennému tvaru¹¹³, alebo množnému číslu vytvorenému pridaním prípony *-os*, ako je to v prípade adaptovaných latinizmov zakončených v jednotnom čísle na *-o*¹¹⁴.

Slová zakončené na *-m* alebo *-t* tvoria množné číslo pridaním *-s*¹¹⁵. Gramatika uvádza, že u niektorých slov sa zvykne používať viacero tvarov množného čísla¹¹⁶.

Latinské slovné obraty zostávajú v množnom čísle bez prípony¹¹⁷.

10.1.2 Plurál anglicizmov: ¹¹⁸

Už v prechádzajúcich kapitolách sme uviedli, že v španielčine sa stretávame aj s citátovými slovami, ktoré zatiaľ neprešli procesom začleňovania. Takéto slová tvoria množné číslo podľa pravidiel vysielajúceho jazyka¹¹⁹ a, keďže sa jedná o citátové slová, mali by sa písať v kurzíve či v úvodzovkách.

Slová, ktoré už vstúpili do adaptačného procesu, tvoria plurál podľa španielskych noriem. Tie, ktoré sú v jednotnom čísle zakončené na samohlásku priberajú v množnom čísle *-s*¹²⁰. Slová zakončené v jednotnom čísle v pôvodnom tvare na *-y*, si v singulári zdomácneného tvaru môžu *-y* ponechať alebo ho nahradiť mäkkým *-i*. Zakončenie na *-y* sa v množnom čísle vždy nahrádza mäkkým *-i*, ku ktorému sa pridáva *-s*.¹²¹ Niektoré slová zakončené na *-y* si v jednotnom i v množnom čísle zachovávajú rovnaký tvar¹²².

Veľa slov zakončených na spoluhlásky *-n*, *-l*, *-r*, *-d*, *-j*, *-z* tvorí plurál podľa španielskych pravidiel, t. j. pridaním koncovky *-es*¹²³.

---

¹¹³ *el corpus*→*los corpus*

¹¹⁴ *memorandos, currículos, datos, medios*; Vplyvom angličtiny sa totiž objavuje tendencia tvoriť množné číslo niektorých latinizmov pridaním sufixu *-a*: *currícula, data, media, memoranda, referenda*. *Manual de la Nueva gramática de la lengua española* vytváranie množného čísla týmto spôsobom neodporúča.

¹¹⁵ *déficits, hábitats, quóruns, réquiems*; Nie je neobvyklé vidieť tieto slová v množnom čísle v nezmenenom tvare: *déficit, hábitat, quórum, réquiem*.

¹¹⁶ Za normatívne sa považujú tvary: *ítems* (používajú sa tiež tvary: *ítem/ ítemes*), *júniors* (používa sa tiež *júnior*), *accésits* (zvykne sa používať aj tvar *accésit*).

¹¹⁷ *los currículum vitae, los álter ego, los pluralia tantum*; Slovné obraty *sine qua non, statu quo, el quid de la cuestión* sa používajú iba v jednotnom čísle.

¹¹⁸ Tvorenie plurálu u anglických výpožičiek platí aj pre výpožičky z iných jazykov.

¹¹⁹ *best-seller*→*best-sellers, flash-back*→*flash-backs*

¹²⁰ *interviú*→*interviús, yanqui*→*yanquis, disquete*→*disquetes*

¹²¹ *gay*→*gais, dandi*→*dandis, jesrsey*→*jerséis* (prípadne *yérsey/yerseis*, predovšetkým v Amerike)

¹²² *brandy*→*brandy, rugby*→*rugby, sexy*→*sexy*

¹²³ *bluyín*→*bluyines, escáner*→*escáneres, láser*→*láseres, fan*→*fanés*

Slová zakončené na *-s* alebo *-x*, ktoré nemajú prízvuk na poslednej slabike, zostávajú v pluráli nemenné¹²⁴. Tie, ktoré majú prízvuk na poslednej slabike, a rovnako tak aj slová jednoslabičné, tvoria množné číslo pridaním prípony *-es*¹²⁵.

Slová zakončené v singulári na iné konsonanty priberajú v pluráli koncovku *-s*¹²⁶.

Nezmenený tvar sa v množnom čísle zachováva u slov, ktoré majú v singulári prízvuk na tretej slabike od konca¹²⁷.

Udomáčňovanie u niektorých prevzatých slov zatiaľ nebolo zavŕšené, z toho dôvodu sa môžeme stretnúť s kolísaním tvaru množného čísla. Z možných alternatív je uprednostňovaný variant tvorený suffixom *-es*¹²⁸. U slov, ktoré zatiaľ neprešli adaptačným procesom, sa doporučuje prispôbiť pravopis španielskym pravidlám a množné číslo tvoriť pomocou prípony *-es*, aby sa zabránilo kolísaniu v tvare množného čísla.

U niektorých slov existuje podľa Španielskej kráľovskej akadémie viac správnych tvarov množného čísla¹²⁹.

V španielčine nájdeme prípady, keď napriek existencii adaptovanej podoby prevzatého slova, ktorú doporučuje aj RAE, je používanější pôvodný tvar slova¹³⁰.

---

¹²⁴ *toples, réflex*

¹²⁵ *estrés→estreses, box→boxes, fax→faxes*

¹²⁶ *airbag→airbags, esnob→esnobs, bloc→blocs*

¹²⁷ *mánager→mánager, trávelin→trávelin, cárdigan→cárdigan*

¹²⁸ *córneres, escáneres, másteres, pósteres*; tieto slová sa používajú aj tvare: *córners, escáners, másters a pósters*.

¹²⁹ *club→clubs/clubes, bistec→bistecs/bisté→bistés*; To však neplatí v prípade slova *boicot*. Množné číslo by malo mať tvar *boicots*. Adaptovaný tvar: *boicó→boicós* sa už veľmi nepoužíva a nedoporučuje ho ani DPD.

¹³⁰ To je prípad anglicizmu *whisky*, ktorý sa častejšie používa v originálnej podobe *whisky→whiskys* alebo *whiskey→whiskis* než v adaptovanom tvare *güisqui→güisquis*.

11 PRAKTICKÁ ČASŤ

V tejto časti sa zaoberáme tvarom prevzatých slov, v jednotnom a v množnom čísle, ktoré už vstúpili do procesu prispôsobovania sa španielskym normám. Budeme porovnávať súlad medzi úzom a normou, ktorú stanovila Španielska kráľovská akadémia. Jednotlivé tvary jednotného a množného čísla budeme porovnávať na základe výsledkov zobrazených v španielskom korpuse CREA¹³¹.

Jedná sa o jazykový korpus zaoberajúci sa súčasným jazykom, ktorý spolu s korpusom venujúcim sa diachronickému výskumu (CORDE), tvorí databanku Španielskej kráľovskej akadémie. CREA v súčasnej dobe disponuje dátami zozbieranými od roku 1975 až po rok 2004. Väčšina zozbieraných údajov pochádza z písomných prameňov a len asi 10 % všetkých údajov je ústnej povahy. Keďže väčšiu časť databázy tvoria údaje, ktoré sú písomného charakteru, je možné, že zistené výsledky budú trochu mylné s ohľadom na to, že pri spontánnom rozhovore by človek možno použil iný tvar slova než v písomnom prejave. Polovica všetkých zozbieraných údajov korpusu pochádza zo Španielska a druhá polovica z Ameriky.¹³²

Tučným písmom sú v tejto časti vyznačené tvary, ktoré odporúča používať Španielska kráľovská akadémia. Prečiarknuté tvary výpožičiek znamenajú, že ich *Diccionario panhispánico de dudas* nepovažuje za korektné a radí vyhnúť sa ich používaniu.

Na záver tejto časti zhrnieme zozbierané výsledky a pomocou nich sa pokúsime dospieť k určitým všeobecne platným záverom.

---

¹³¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA). *Corpus de referencia del español actual*. [online]. [cit. 2013-4-18]. Dostupné z: <<http://www.rae.es>>; Jedná sa o jazykový korpus, ktorý spolu s (CORDE) tvorí databanku Španielskej kráľovskej akadémie. CREA v súčasnej dobe disponuje dátami zozbieranými od roku 1975 až po rok 2004.

¹³² Uvedené informácie sú čerpané zo internetovej stránky Španielskej kráľovskej akadémie: REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Banco de datos: Presentación. [online]. [cit. 2013-4-18]. Dostupné z: <<http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000019.nsf/voTodosporId/DBC9D1B343D484B0C1257164003C8BFE?OpenDocument>>; RAE: Banco de datos (CREA). *Corpus de referencia del español actual*. [online]. [cit. 2013-4-18]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/ayuda_c.htm>

11.1 Latinizmy

11.1.1 zakončené na –s/–x/–r

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
ESTATUS	status	1454	524	status	1	0
	estatus	912	542	estatus	1	1
PÁTER	pater	44	18	pateres	0	0
	páter	4	4	páter	0	0
				páteres	0	0
LAPSUS	lapsus	162	103	lapsus	8	6

Tabuľka 2: Latinizmy zakončené na –s/–x/–r

ESTATUS: Všeobecne v španielčine výrazne prevažuje pôvodný tvar *status*. V európskej španielčine je použitie pôvodnej a adaptovanej verzie takmer vyrovnané, aj keď adaptovaný tvar *estatus* má v korpuse o niečo viac výskytov. V množnom čísle sme toto slovo našli jedenkrát s pôvodným pravopisom a jedenkrát s adaptovaným. Prispôsobený tvar *los estatus* bol použitý iba v európskej španielčine a výskyt neprispôsobeného tvaru *los status* sa v európskej španielčine nenašiel. Z toho vyplýva, že bol použitý iba v americkej španielčine.

PÁTER: Neprispôsobený tvar *pater* prevažuje v španielčine vo svete i v tej európskej nad prispôsobeným tvarom *páter*. Toto slovo má podľa DPD v množnom čísle v adaptovanej verzii rovnaký tvar ako v jednotnom čísle *los páter*. Gramatika uvádza, že často sa používa aj tvar množného čísla zakončené na –es: *páteres*. V korpuse sme však toto slovo v množnom čísle nenašli vôbec.

LAPSUS: Pôvodný tvar *lapsus* nebolo treba prispôbovať španielskym normám, preto sa našiel iba jeden tvar jednotného a jeden tvar množného čísla, ktorý zostáva nemenný.

11.1.2 zakončené na –r

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
MAGÍSTER	magister	28	4	magisters	1	0
	magíster	8	0	magísteres	0	0
				magisteres	0	0

Tabuľka 3: Latinizmy zakončené na –r

MAGÍSTER: Pošpanielčený tvar *magíster* v používaní zaostáva za pôvodným *magister*. Rovnaká situácia nastáva i pri porovnaní výsledkov v európskej španielčine. Porovnávanie množného čísla je obtiažne, v korpuse sa nezobrazili takmer žiadne výsledky. Gramatika za gramaticky správny tvar plurálu považuje tvar *magísteres*.

11.1.3 zakončené na –um

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
CURRÍCULUM	curriculum	269	160	curriculum	4	2
	currículum	597	364	currículum	4	3
	currículo	608	414	currículos	98	67
				currícula	71	26
MEMORÁNDUM	memorandum	22	8	memorandums	1	0
	memorándum	237	106	memorándums	21	8
	memorando	79	10	memorandos	24	8
				memoranda	9	1
SOLÁRIUM	solarium	36	20	solariums	2	0
	solárium	18	17	solaria	0	0
	solario	5	3	solarios	2	2
FÓRUM	forum	25	16	forums	5	4
	fórum	22	16	fóra	1	1
	foro	1996	979	foros	900	403

Tabuľka 4: Latinizmy zakončené na –um

CURRÍCULUM: Najpoužívanejšia je prispôsobená podoba latinizmu *curriculum* zakončená na –o: *currículo*, ktorú radí používať aj RAE. Táto podoba prevažuje aj v európskej španielčine. Množné číslo vytvorené z tejto adaptovanej podoby (*currículos*) prevažuje nad ostatnými tvarmi plurálu. Druhý najpoužívanejší tvar množného čísla, je Španielskou kráľovskou akadémiou nedoporučovaná varianta zakončená na –a: *currícula*.

MAMORÁNDUM: DRAE registruje tvary *memorándum* a *memorando*. Z tabuľky vidíme, že viackrát sa v korpuse vyskytuje tvar zakončený na –um. DPD uprednostňuje používať tvar zakončený na –o a jemu prislúchajúci plurál *memorandos* pred variantom *memorándum*. Najviac výskytov zaznamenáva gramaticky doporučený tvar *memorandos*, druhý najrozšírenejší plurál je *memorándums*. Gramatika upozorňuje na to, že by bolo dobré prestať používať v množnom čísle tvar s koncovkou –a *memoranda*.

SOLÁRIUM: V prípade latinizmu *solárium* sa najviac užíva práve neprispôsobený tvar *solarium*. Prispôsobený tvar jednotného čísla zakončený na –o: *solario*, ktorý navrhuje RAE, sa z nájdených možností v korpuse vyskytuje najmenej. Výskyt tohto slova v množnom čísle je veľmi nízky. V európskej španielčine sa v pluráli vyskytuje iba tvar *solarios*.

FÓRUM: Latinizmus *fórum* je najpoužívanejší v adaptovanom tvare zakončenom na samohlásku *-o*: *foro*. A rovnako aj v množnom čísle s veľkým náskokom prevláda prispôsobený tvar *foros* nad zvyšnými dvoma.

11.1.4 zakončené na *-m/-t*

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
RÉQUIEM	requiem	19	7	requiems	1	1
	réquiem	92	53	réquiems	4	1
				réquiem	1	1
DÉFICIT	deficit	11	7	deficits	2	2
	déficit	6511	3821	déficits	276	162
				déficit	191	114
ACCÉSIT	accessit	1	1	accessits	0	0
	accésit	98	97	accésits	13	13
				accésit	5	5

Tabuľka 5: Latinizmy zakončené na *-m/-t*

RÉQUIEM: Adaptovaný tvar *réquiem* prevažuje jak v španielčine vo svete, tak i v tej európskej. Množné číslo sa tvorí pridaním sufixu *-s*: *réquiems*. Napriek nízkemu výskytu tohto latinizmu v množnom čísle, sa predsa len výsledky prevzaté z korpusu zhodujú s normou. Najpoužívanejší je normovaný tvar *réquiems*, aj keď bolo zvykom latinizmus *réquiem* v pluráli ponechávať nemenný. Z tabuľky vidíme, že nemenný tvar množného čísla sa v korpuse objavil iba raz.

DÉFICIT: V singulári v španielčine jednoznačne prevažuje pošpanielčená forma *déficit*, ktorá je v súlade s normou. Plurál sa podľa gramatiky tvorí pridaním koncovky *-s*: *déficits*. Jedná sa o jedno zo slov, u ktorých nebolo zvykom v množnom čísle pridávať sufixy. Z výsledkov vidíme, že v tomto prípade je stále zvykom v pluráli ponechávať nemenný tvar slova *déficit*, ktorý prevažuje nad tvarom plurálu, ktorý by sa podľa DPD mal používať, a to *déficits*.

ACCÉSIT: U tohto slova takmer jednoznačne dominuje udomácnený tvar *accésit* nad pôvodným *accessit* ako v singulári tak i v pluráli či sa jedná o španielčinu európsku alebo španielčinu vo všeobecnosti. V množnom čísle prevažuje prispôsobený tvar *accésits* nad ostatnými tvarmi.

11.2 Anglicizmy

11.2.1 adaptované zakončené na vokál

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
TIQUE	ticket	105	48	tickets	69	20
	tique	25	13	tiques	14	7
	tiquete	41	1	tiquetes	30	0
INTERVIÚ	interview	7	6	interviews	0	0
	interviú	5	4	interviús	3	2

Tabuľka 6: Anglicizmy zakončené na vokál

TIQUE: Anglický tvar *ticket* je v španielčine používanější než adaptované *tique* či *tiquete*, a to platí ako pre španielčinu vo svete, tak i pre tú európsku. V množnom čísle prevláda *tickets* nad *tiques*, *tiquetes*. Variant *tiquetes* sa v európskej španielčine nevyskytuje vôbec.

INTERVIÚ: Anglicizmus *interview* s pôvodným pravopisom sa používa približne rovnako často ako jeho adaptovaná podoba *interviú*. Napriek tomu, že španielčina prevzala medzinárodne používané slovo *interview*, viac je používaný domáci ekvivalent *entrevista* (v korpuse sa našlo 9548 výskytov a z toho 5597 v európskej španielčine). Rovnaký výsledok vyšiel aj v porovnaní množného čísla. Jednoznačne dominuje španielsky ekvivalent *entrevistas* (1776 výskytov).

11.2.2 zakončené na -y/-i

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
DANDI	dandy	185	94	dandies	10	5
	dandi	31	26	dandis	12	11
				~~dandys~~	20	6
GAY	gay	361	194	gais	2	2
	gai	5	3	gays	205	146
JERSEY	jersey	554	519	jerséis	33	32
	yérsey	0	0	yerseys	0	0
	yersi	4	3	yersis	0	0
				jerseys	74	68

Tabuľka 7: Anglicizmy zakončené na -y/-i

DANDI: Najpoužívanejší tvar jednotného čísla vôbec je tvar *dandy*, ktorý sa však v DRAE nenachádza, prípustný je iba variant *dandi*. Jediný tvar množného čísla, ktorý norma pripúšťa je *dandis*, všeobecne síce v španielčine prevažuje neodporúčaný tvar *dandys*, ale v európskej španielčine prevažuje normovaný tvar *dandis*. DPD nedoporučuje v množnom čísle používať anglický tvar plurálu *dandies*.

GAY: RAE vo svojom slovníku eviduje slovo *gay*, ktoré v používaní v španielčine dominuje. Kráľovská akadémia nepripúšťa tvar písaný s mäkkým *-i*: *gai*. Anglický tvar množného čísla *gays*, ktorý v španielčine prevažuje, nie je považovaný za správny.

JERSEY: Tvary jednotného čísla *jersey*, *yérsey* a *yersi* sú všetky gramaticky správne. Z nich je najdominantnejší tvar *jersey*. V množnom čísle je najviac používaný tvar *jerseys*, ktorý nie je pokladaný za korektný

11.2.3 zakončené na konsonanty *-n/-l/-d/-r/-j/-z*

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
ESTÁNDAR	standard	198	89	standards	36	22
	estándar	1191	706	estándares	637	212
SUÉTER	sweater	26	0	sweaters	8	3
	suéter	202	47	suéteres	66	3
GOL	goal	22	14	goals	10	7
	gol	6439	3564	goles	4592	2316
ESLOGAN	slogan	226	92	slogans	90	29
	eslogan	383	312	eslóganes	144	120
				eslógans	1	1

Tabuľka 8: Anglicizmy zakončené na *-n/-l/-d/-r/-j/-z*

ESTÁNDAR: V slovníku Kráľovskej akadémie nájdeme iba tvar *estándar*, ktorý v úze prevažuje i nad pôvodne písaným anglickým slovom *standard*. Gramaticky správny tvar množného čísla *estándares* v používaní prevláda nad anglickým tvarom množného čísla..

SUÉTER: Anglická podoba *sweater* nie je v DRAE zaznamenaná. Pripúšťa sa iba pošpanielčený tvar *suéter*, ktorý v používaní prevažuje. Množné číslo sa tvorí pridaním koncovky *-es*: *suéteres*. Všeobecne v španielčine tento tvar prevažuje nad inými tvarmi. V prípade európskej španielčiny je to s používaním jednotlivých tvarov množného čísla vyrovnané.

GOL: Prispôsobený tvar *gol* a jeho množné číslo *goles* jednoznačne prevažuje nad pôvodnom anglickou podobou. V tomto prípade úzus korešponduje s normou.

ESLOGAN: V DRAE je zaregistrovaný iba španielsky tvar *eslogan*, ktorý prevažuje, predovšetkým v európskej španielčine nad anglicky písaným *slogan*. V korpuse bolo možné nájsť rôzne tvary množného čísla. Plurál od slova *eslogan* je *eslógenes*, ktoré sa zo všetkých nájdených plurálových variant vyskytuje najčastejšie. Kráľovská akadémia za nesprávny, považuje tvar *eslógens*, ten sa v materiále zozbieranom za takmer tridsať rokov vyskytuje iba raz.

11.2.4 zakončené na konsonatny –s/–x

	sg.	SPOLU	EU. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EU. ŠPAN.
ESTRÉS	stress	356	150	stresses	1	1
	estrés	1951	1373	estreses	20	19
	stres	0	0			
FAX	fax	1151	522	fax	12	5
				faxes	138	75

Tabuľka 9: Anglicizmy zakončené na –s/–x

ESTRÉS: Používanie adaptovanej verzie *estrés* je častejšie než používanie citovaného slova *stress*. Podoba *stres*, ktorú sme v korpuse nenašli ani raz, by sa aj tak podľa DPD používať nemala. V množnom čísle sme skúmali frekvenciu používania gramaticky uznaného tvaru *estreses* a nemenného tvaru *estrés*. Zistili sme, že množné číslo sa u tohto slova nezvykne používať tak často ako číslo jednotné, v prípade, že sa plurál použije tak vo forme *estreses*.

FAX: V prípade slova *fax* sa množné číslo tvorí pridaním sufixu *-es*: *faxes*. V korpuse sme síce našli zopár prípadov nemenného tvaru množného čísla od slova *fax*, napriek tomu gramaticky správny tvar *faxes* prevažuje.

11.2.5 zakončené na iný konsonant

	sg.	SPOLU	EURO. ŠPAN.	pl.	SPOLU	EURO ŠPAN.
BOICOT	boycott	2	1	boycotts	0	0
	boicot	493	352	boicots	22	10
	boicoteo	157	148	boicoteos	9	8
	boicé	4	2			
ESNOB	snob	96	56	snobs	42	21
	esnob	55	45	esnobs	26	21
BISTEC	beefsteak	2	0	beefsteaks	0	0

	bistec	88	17	bistecs	28	6
	bisté	22	4	bistés	7	1
CÓMIC	comic	128	72	comics	134	66
	cómic	284	255	cómics	124	115

Tabuľka 10: Anglicizmy zakončené na iný konsonant

BOICOT: V DPD sa nachádzajú tvary *boicot* a *boicoteo*, výskyt druhého z nich je však menej častý. Oba varianty prevažujú nad anglicky písaným tvarom *boycott*, ktorý sa v korpuse objavil iba dvakrát. Adaptovaný variant *boicó* sa nenachádza DRAE a DPD uvádza, že tento tvar sa medzi ľuďmi neujal, preto by bolo dobré prestať ho používať. Dokladuje to i korpus, v ktorom sme našli iba zopár výskytov. Používanie tohto slova v množnom čísle nie je veľmi časté. Napriek tomu, sme častejšie natrafili na tvar *boicots*, ktorý je v súlade s normou. V európskej španielčine je výskyt tvarov *boicots* a *boicoteos* pomerne vyrovnané.

ESNOB: Adaptované a Kráľovskou akadémiou uprednostňované tvary *esnob* a *esnobs* v úze zaostávajú za pôvodným tvarom jednak v španielčine ako takej, jednak v tej európskej.

BISTEC: V DRAE sú registrované tvary *bistec* a *bisté*, tie dominujú aj v úze. Používanější je variant zakončený na spoluhlásku. Za nesprávny tvar, ktorý by sa viac nemal používať, je považovaný tvar *bisteck*, ten sa však spolu s anglickou podobou *beefsteak* v celom korpuse vyskytol iba dvakrát. V množnom čísle sú správne tvary *bistecs* a *bistés*, v korpuse sú jediné používané. V európskej španielčine prevažuje plurál *bistecs*.

CÓMIC: Zdomácnená podoba *cómic* v jednotnom čísle prevažuje. V množnom čísle vo všeobecnosti prevláda pôvodný tvar, no v európskej španielčine je v množnom čísle viac zaužívaný tvar *cómics*.

Výsledky z predchádzajúcich tabuliek zhrnieme v grafoch, aby sa nám lepšie vyvodzovali závery.

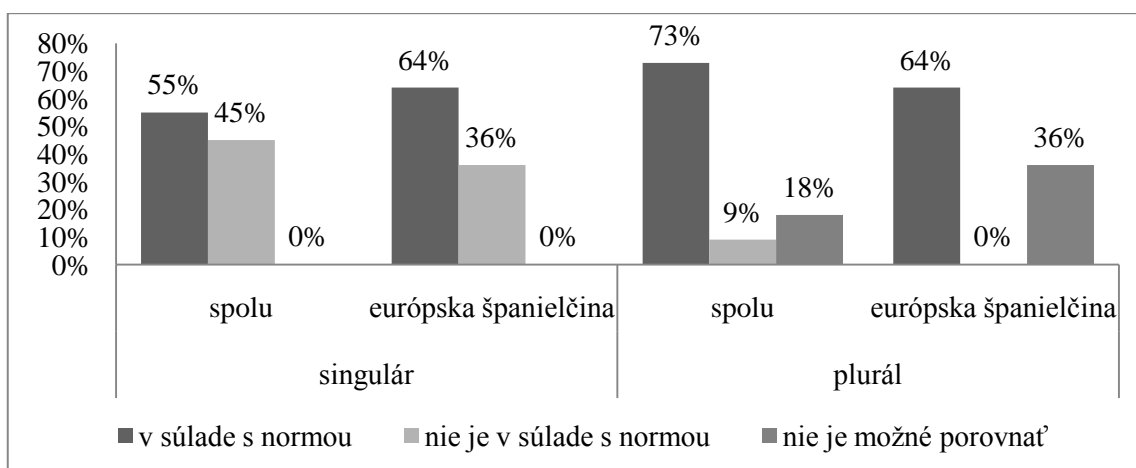
11.3 Zhrnutie

Prvé dva grafy zobrazujú súlad medzi úzom (porovnávali sme iba tvary s najväčším počtom výskytov v korpuse) a normovaným tvarom podľa Španielskej kráľovskej akadémie jednak v španielčine celkovo, a jednak v európskej španielčine. Najčastejšie používané tvary výpožičiek môžu byť buď v súlade s normou, alebo sa v praxi používa iný tvar než ten, ktorý doporučuje RAE. V grafoch, ktoré sa venujú úzu, máme okrem možností *v súlade s normou* a *nie je v súlade s normou* aj možnosť *nie je možné porovnávať*. Do tejto poslednej skupiny sme

zaradili tvary, ktoré mali rovnaký počet výskytov ako iné tvary, prípadne sem patria slová s nulovým výskytom v korpuse.

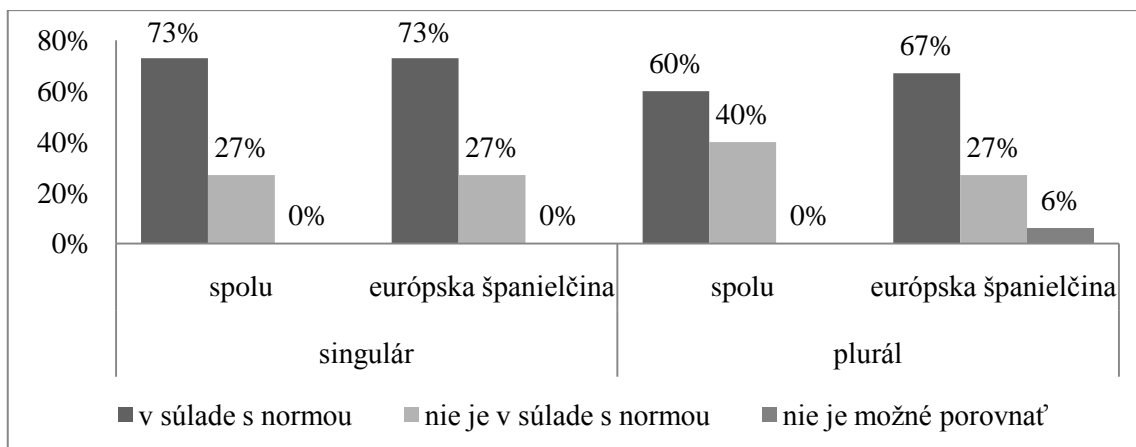
Druhé dva grafy zaznamenávajú výsledky ohľadom stupňa začlenenia v španielčine. Znovu sme pracovali iba s najväčším počtom výskytov daného tvaru a porovnávame stupeň začlenenia v jednotnom i v množnom čísle. V grafoch medzi sebou rozlišujeme *citátové slová*, *čiastočne zdomácnené slová* a *úplne zdomácnené slová*. Pôvodný tvar slova, ktorý sa zhoduje so španielskymi normami, týka sa to predovšetkým zakončenia slov, sme zaradili medzi citátové i úplne zdomácnené slová. Medzi čiastočne zdomácnené slová sme zaradili tie, ktoré prešli začleňovacím procesom iba čiastočne, predovšetkým sa to týka slov zakončených v jednotnom čísle na spoluhlásku, ktorá v tejto pozícii nie je pre španielčinu prirodzená.

Grafy sú zostavené na základe tabuliek uvedených na predchádzajúcich stranách. Opäť máme možnosť porovnávať jednotné a množné číslo, a percentuálne zobrazenie výskytov ako v európskej španielčine, tak i v španielčine vo svete.

Graf 1: Latinizmy – úzus a norma

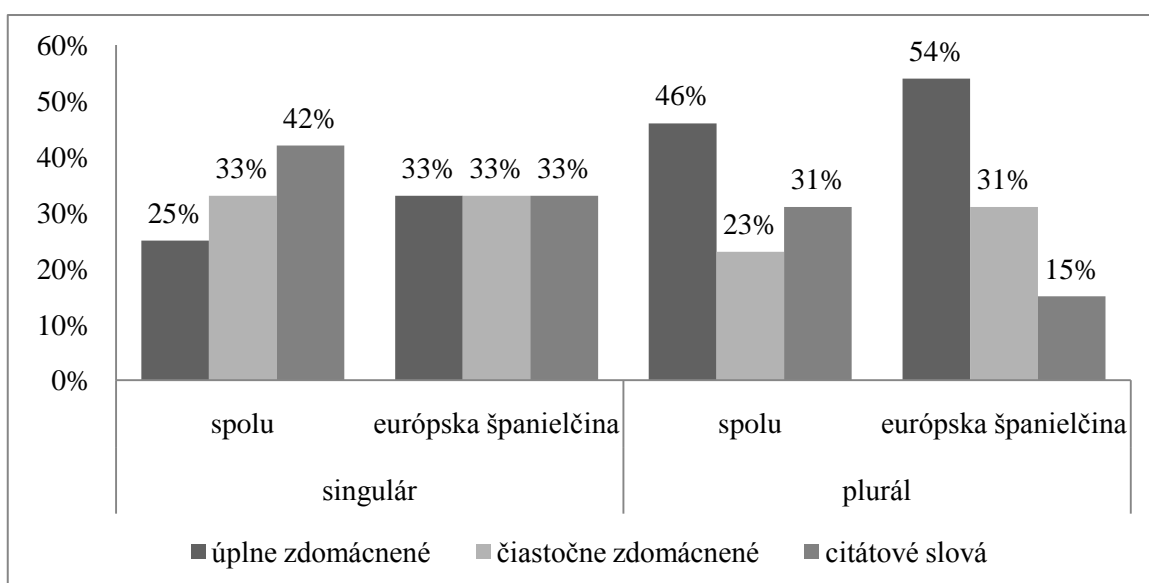
Na základe tohto grafu vidíme, že v španielčine ako takej je počet výskytov, ktoré sú v súlade s normou pomerne vyrovnaný s tými, ktoré nie sú v súlade s normou. V európskej španielčine v jednotnom čísle je o 28% viac výskytov, ktoré sú v súlade s normou než tých, ktoré v súlade s normou nie sú. V množnom čísle je už v svetovej španielčine výsledok jednoznačnejší, prevažuje normovaný tvar. V množnom čísle v európskej španielčine tiež dominujú tvary, ktoré sú v súlade s normou. Na rozdiel od jednotného čísla sme však v množnom čísle v európskej španielčine u žiadneho z analyzovaných latinizmov nezaznamenali, používanie tvaru, ktorý by nebol v súlade s normou.

Graf 2: Anglicizmy – úzus a norma

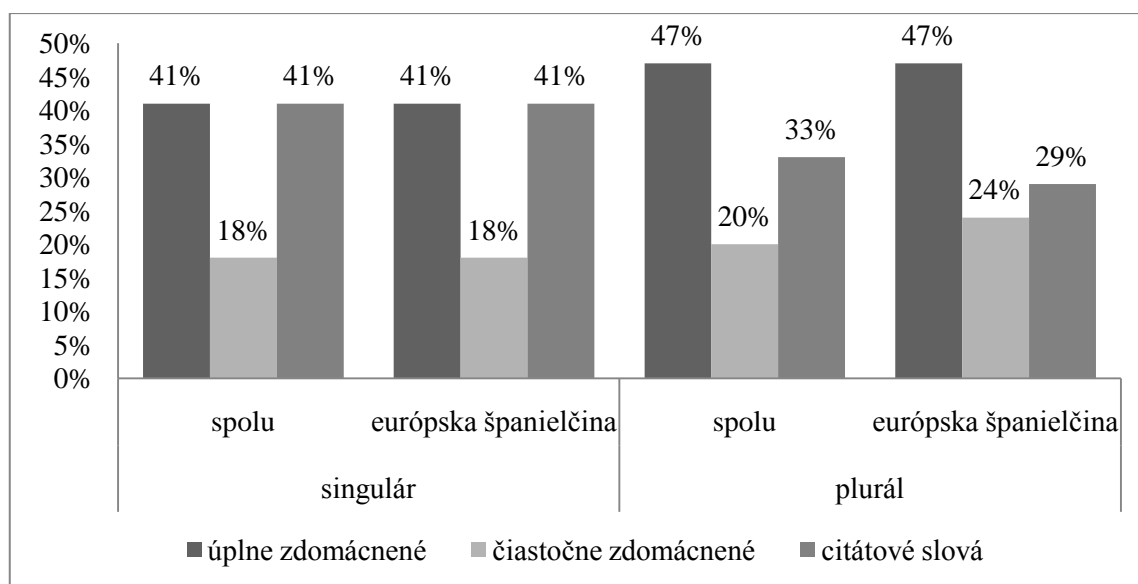
V prípade anglicizmov sa stretávame s rovnakými výsledkami v španielčine vo svete ako v európskej španielčine. S veľkým náskokom prevažujú tvary, ktoré sú v súlade s normou. V množnom čísle sa vo svetovej španielčine rozdiel medzi normovaným tvarom a tvarom, ktorý nie je v súlade s normou o niečo znížil. V európskej španielčine v množnom čísle pretrváva veľmi podobný pomer medzi oboma tvarmi, ako to bolo v jednotnom čísle.

Vychádzajúc zo zobrazených grafov sme zistili, že úzus korešponduje s normou a, že užívatelia jazyka vo valnej väčšine používajú (minimálne v písomných dokumentoch) tvary, ktoré sú v súlade s normou. Tvary, ktoré korešpondujú s normou prevažujú v jednotnom i v množnom čísle. Veľmi podobné výsledky vyšli aj pri porovnávaní používaných tvarov v európskej španielčine a v španielčine vo svete. V európskej španielčine viac ako 60% všetkých použití, v jednotnom alebo v množnom čísle, je v súlade s normou.

Graf 3: Latinizmy – stupeň začlenenia

V treťom grafe je vidieť, že jednotnom čísle vyšli jednotlivé výsledky podobne. V svetovej španielčine prevažujú citátové slová nad čiastočne zdomácnenými, aj keď iba o 9%. Úplne zdomácnených slov sme v španielčine ako takej našli najmenej. V európskej španielčine sú výsledky medzi citátovými slovami, čiastočne zdomácnenými a úplne zdomácnenými slovami vyrovnané.¹³³ V množnom čísle prevažuje zdomácnená podoba výpožičiek ako v svetovej, tak i v európskej španielčine.

Graf 4: Anglicizmy – stupeň začlenenia

V prípade anglicizmov sa porovnávanie výsledkov trochu komplikuje. V jednotnom čísle v svetovej i v európskej španielčine nachádzame rovnaké zastúpenie citátových a úplne zdomácnených slov, obe skupiny predstavujú 41% užití. Zvyšných 18% tvoria čiastočne zdomácnené slová. V množnom čísle takmer 50% všetkých použití tvoria úplne zdomácnené tvary slov. Zvyšných 50% sa delí medzi citátové a čiastočne zdomácnené slová.

Z grafov je možné vyčítať, že porovnávanie slov podľa stupňa začlenenia je zložitejšie. Z porovnávaní výsledkov u analyzovaných výpožičiek nie je možné prísť k jednoznačnému záveru, minimálne, čo sa týka jednotného čísla. Dalo by sa povedať, že v prípade svetovej španielčiny prevažuje nezdomácnená, citátová podoba slova nad čiastočne zdomácnenou i nad úplne zdomácnenou. V európskej španielčine je používanie citátových a úplne zdomácnených slov vyrovnané. Domnievame sa však, že pri porovnávaní väčšieho množstva prevzatých anglicizmov alebo latinizmov by v európskej španielčine jedna

¹³³ Sme si vedomí toho, že percentuálny súčet dáva dokopy iba 99%. Zostávajúce 1% sa neustratilo, v skutočnosti sme len podrobné percentuálne hodnoty zaokrúhlili na celé čísla a, keďže sme nechceli žiadny stupeň začlenenia uprednostňovať, bolo jediným možným riešením rovnomerného rozloženia percent medzi jednotlivé stupne začlenenia práve takéto.

zo skupín prevažovala nad ostatnými dvoma skupinami. V prípade európskej španielčiny sme v jednotnom čísle očakávali prevahu úplne zdomácnených slov, toto očakávanie sa však nenaplnilo. Zrejme sme v hypotéze zanedbali existenciu čiastočne zdomácnených slov stojacich medzi citátovými a úplne zdomácnenými slovami, na ktorých už nie je badateľný cudzí pôvod. Práve prevzaté slová, ktoré poznáme s pôvodným pravopisom a vieme, že v španielčine sa vyskytujú v pozmenenej podobe, mohli vyvolať dojem, že dominantným tvarom bude práve ten úplne zdomácnený. Pravdepodobne sme si neuvedomili, že aj keď sa pôvodný tvar slova a v španielčine najčastejšie používaný tvar od seba odlišujú, neznamená to, že sú dané slová úplne zdomácnené. V množnom čísle nás zobrazené percentuálne výsledky neprekvapili, hypotéza sa potvrdila a v svetovej španielčine rovnako ako v tej európskej, prevláda úplne zdomácnený tvar plurálu.

ZÁVER

V práve predstavenej bakalárskej práci sme sa zaoberali lexikálnymi výpožičkami v španielčine, predovšetkým sme sa snažili všímať si situáciu v európskej španielčine. Konkrétne sa jednalo o anglicizmy a latinizmy.

V teoretickej časti sme objasnili, čo rozumieme pod lexikálnymi výpožičkami, ako ich členíme, že sa jedná o prostriedok slúžiaci k obohacovaniu slovnej zásoby, prečo dochádza k rozširovaniu slovnej zásoby práve týmto spôsobom, ako preberanie slov vyzeralo v minulosti, ktorých oblastí sa preberanie dotýka najviac, čo všetko rozumieme pod výpožičkami, ktorým sa venujeme (anglicizmy a latinizmy), ako vyzerá proces preberania a akým spôsobom sa nové slová začleňujú do prijímajúceho prostredia.

V praktickej časti sme sa na základe španielskeho korpusu CREA snažili vystihnúť správanie týchto prevzatých slov v praxi. Analyzovaním výsledkov, ktoré sme prevzali z korpusu, sme dospeli k určitým záverom. Ako sme už uviedli predtým, môže sa jednať o výsledky skresľujúce skutočnosť, keďže väčšina vyhľadaných údajov pochádzala z písomných prameňov. Rovnako môžu byť výsledky skreslené tým, že tento výskum bol realizovaný iba na niekoľkých vzorových výpožičkách, ktoré mali reprezentovať ostatné výpožičky patriace do rovnakej skupiny (slová boli rozdelené do skupín podľa jednotlivých pravidiel tvorenia množného čísla). Z tohto dôvodu predpokladáme, že ostatné výpožičky z danej skupiny by sa chovali analogicky. Samozrejme, nie je dobré zabúdať ani na výnimky v tvorení množného čísla či v tvaroch jednotného čísla, ktoré nie sú úplne zdomácnené, napriek tomu, sú registrované v Slovníku španielskej kráľovskej akadémie.

Na základe výskumu sme dospeli k záveru, že napriek tomu, že sa jedná o slová prevzaté, v mnohých prípadoch s medzinárodnou platnosťou, užívatelia španielskeho jazyka častejšie používajú tvar, ktorý je v súlade s normou. Čo sa týka stupňa začlenenia, tak v jednotnom čísle v španielčine vo svete prevažujú citátové slová a v európskej španielčine je používanie citátových a úplne zdomácnených slov na rovnakej úrovni. V množnom čísle jednoznačne dominujú úplne zdomácnené slová.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. 2^a ed. Madrid: Espasa, 2000. 406 s. ISBN 84-239-7922-9.
- ALBERTO MIRANDA, José. *La formación de palabras en español*. Salamanca: Colegio de España, 1994. 241 s. ISBN 84-86408-38-5.
- ALVAR EZQUERRA, Manuel. *La formación de palabras*. 6^a ed. Madrid: Arco Libros, 2006. 77 s. ISBN 84-7635-127-5.
- BÁEZ SAN JOSÉ, V. – DUBSKÝ, J. – KRÁLOVÁ, J. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999. 246 s. ISBN 80-7238-054-0.
- ČERMÁK, Petr. *Los préstamos a la luz del corpus CREA* In El hispanismo en la República Checa III. 1. vyd. Praha: FFUK, 2002. s. 49-90. ISBN 80-7308-022-2.
- ČERMÁK, P. – ZAVADIL, B. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010. 570 s. ISBN 978-80-246-1641-4.
- FILIPEC, J. – ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985. 240 s.
- GÓMEZ CAPUZ, Juan. *La inmigración léxica*. Madrid: Arco Libros, 2005. 78 s. ISBN 84-7635-601-3.
- GÓMEZ CAPUZ, Juan. *Préstamos del español: lengua y sociedad*. Madrid: Arco Libros, 2004. 76 s. ISBN 84-7635-570-X.
- GÓMEZ TORREGO, Leonardo. *El léxico en el español actual: uso y norma*. 3^a ed. Madrid: Arco Libros, 2000. 384 s. ISBN 84-7635-171-2.
- GUERRERO RAMOS, G. *Neologismos en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1997. 54 s. ISBN 84-7635-178-X.
- HORECKÝ, J. – BUZÁSSYOVÁ, K. – BOSÁK, J. et al. *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny*. Bratislava: Veda, 1989. 435 s. ISBN 80-224-0047-5.
- KARLÍK, P. - NEKULA, M. - RUSÍNOVÁ, Z. et al. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995. 800 s. ISBN 80-7106-134-4.
- LORENZO, Emilio. *Anglicismos hispánicos*. Madrid: Gredos, 1996. 710. s. ISBN 84-249-1809-6.
- MARTÍN FERNÁNDEZ, María Isabel. *Préstamos semánticos en español*. Cáceres: Universidad de Extremadura, 1998. 149 s. ISBN 84-7723-305-5.
- MEDINA LÓPEZ, Javier. *El anglicismo en el español actual*. 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 2004. 91 s. ISBN 84-7635-291-3.

ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. *Lexikológia slovenčiny*. Bratislava: Stimul, 2011. 254 s. ISBN 978-80-8127-030-7.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario del estudiante*. Madrid: Santillana, 2005. 1544 s. ISBN 84-294-0547-X.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Manual de la Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. 993 s. ISBN 978-84-670-3281-9.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010. 748 s. ISBN 978-84-670-3426-4.

SPITZOVÁ, Eva. *Morfología española*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. 72 s.

SPITZOVÁ, Eva. *Semántica española*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 61 s. ISBN 80-210-1313-3.

ZAVADIL, Bohumil. *Vývoj španělského jazyka I*. Praha: Karolinum, 1998, 298 s. ISBN 80-7184-541-8.

elektronické zdroje

GÓMEZ CAPUZ, Juan. Estrategias de integración fónica de los anglicismos en un corpus de español hablado: asimilación, compromiso y efectos estructurales. *Estudios de lingüística*. [online]. 2001. N°. 15. [cit. 2013-5-7]. 85 s. Dostupné z: <http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/6222/1/EL_15_03.pdf>. ISSN 0212-7636.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Banco de datos (CREA). [online]. *Corpus de referencia del español actual*. [cit. 2013-18-4]. Dostupné z: <www.rae.es>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Banco de datos (CREA). *Corpus de referencia del español actual*. [online]. [cit. 2013-18-4]. Dostupné z: <http://corpus.rae.es/ayuda_c.htm>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Banco de datos: Presentación. [online]. [cit. 2013-4-18]. Dostupné z: <<http://www.rae.es/rae/gestores/gespub000019.nsf/voTodosporId/DBC9D1B343D484B0C1257164003C8BFE?OpenDocument>>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22.ed. [online]. [Madrid: Espasa Libros] 2001. [cit. 2013-4-12]. Dostupné z: <www.rae.es>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario Pamhispánico de dudas*. [online]. [cit. 2013-4-18]. Dostupné z: <<http://buscon.rae.es/dpd>>

WIJNAKKER, Pauline. *El latinismo en español: El problema de la pluralidad de los latinismos*. [online] Belgicko: 2010-2011. [cit. 2013-4-15]. 102 s. 3 s. príloh. Diplomová práca. Universidad de Gante, Facultad Letteren en Wijsbegeerte. Directora: Prof. Dr. R. Enghels. Dostupné z: <http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/600/RUG01-001786600_2012_0001_AC.pdf>

TRELLES, Nelly. *Más préstamos adaptados: los latinismos*. Castellano Actual. [online]. Peru: Nov. 12, 2012. [cit. 2013-15-4]. Dostupné z: <<http://castellanoactual.com/mas-prestamos-adaptados-los-latinismos/>>

JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED.
Krátky slovník slovenského jazyka. 4.ed. [online]. Bratislava: Veda, 2003. [cit. 2012-5-14]. Dostupné z: <http://slovník.juls.savba.sk/?w=jazyk&s=exact&c=m6d2&d=kssj4&d=psp&ie=utf-8&oe=utf-8>

MENÉNDEZ PIDAL, Ramón. *Manual elemental de gramática histórica española*. [online]. Madrid: [Victoriano Suárez] 1904. [cit. 2013-18-4]. 233 s. Dostupné z: <<http://www.archive.org/stream/manualelementald00menuoft#page/n0/mode/2up>>